STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN

NATO VÅR NYA VÄN

En beskrivande studie om Sveriges socialisering med Nato under den postneutrala-eran

Elin Värmsjö

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Statsvetarprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht 2022
Handledare:	Ann-Marie Ekengren
Antal ord:	11 938

Innehåll

Abstract ... 4
1. Inledning ... 5
2. Teori ... 7
2.1 Små stater ... 8
2.2 I maktpolens närvaro ... 9
2.3 Två huvudsakliga säkerhetstaktiker för små stater ... 10
3. Tidigare forskning ... 12
3.1 Europeisering ... 13
3.2 Formellt närmande till Nato ... 14
4. Indikatorer ... 15
4.1 Internationella försvarsövningar ... 16
4.2 Internationella besök ... 17
4.3 Vapenexport ... 18
4.4 Frågeställning ... 19
5. Metod & Material ... 19
5.1 Metod ... 19
5.2 Operationaliseringar & Material ... 20
5.2.1 Internationella försvarsövningar ... 20
5.2.2 Internationella besök ... 21
5.2.3 Vapenexport ... 21
6. Resultatredovisning & analys ... 22
6.1 Internationella försvarsövningar ... 22
Tabell 1: Sveriges medverkan i internationella försvarsövningar ... 23
Figur 1: Andelen internationella försvarsövningar med Nato och Natoländer ... 24
Tabell 2: Sveriges roll i internationella försvarsövningar ... 25
Figur 2: Andelen övningar med Nato och Natoländer som deltagare ... 27
Figur 3: Samövningar med Natoländer ... 28
6.2 Internationella besök ... 29
Tabell 3: Sveriges internationella besök 2003-2009 ... 29
Tabell 4: Sveriges internationella besök 2010–2021 ... 30
Figur 4: Andelen besök i Natoländer ... 31
Figur 5: Andelen besök i Natoländer, utifrån EUmedlemmsakp ... 32
Figur 6: Försvarsministerns besök i Natolan ... 33

6.3 Vapenexport ... 34
Tabell 5: Svensk vapenexport ... 34
Figur 7: Svensk vapenexport till Natoländer ... 35
Figur 8: Export av övrig krigsmateriel till Natoländer ... 36
Figur 9: Export av krigsmateriel för strid till Natoländer ... 37
7. Avslutande diskussion & slutsats ... 38
Referenslista ... 42
Bilagor ... 48
Bilaga 1: Natos medlemmar ... 48
Bilaga 2: EU:s medlemmar ... 49
Bilaga 3: Länder som signerat Natos Partership for Peace (PfP) ... 51

Abstract

In this study the theory of state socialisation is used to describe how norms of international poles defuse to small states, which are trying to adopt their foreign policy, in an attempt becoming members of the pole. The pole has the most influence over the small state in the position, as an almost member. Sweden's security strategy is changing from hiding to shelter seeking during the postnuteral-era and Sweden are therefore expected to socialise with Nato. Creating a new dataset and mapping the changes in Swedish foreign policy between 2003-2021, in three aspects central to the Swedish relation to Nato: (1) joint military exercises, (2) official visits and (3) arms sale from Sweden, this study shows that there is an indication of a Swedish socialisation to Nato. First Sweden was socialising and cooperating with individual Nato members then included to cooperate with the organisation. The results highlights the importance of the "Enhanced Opportunities Partners" deal for the socialisation with Nato, after which the socialisation process is accelerating. There is a socialization process between Sweden and Nato in defence- and security-policy which is indicated by the results of the joint military exercises and official visits indicators, however there is no such indication in the general foreign policy.

.

1. Inledning

Den 24 februari 2022 anföll Ryssland Ukraina. Mindre än en månad senare, den 16 mars, öppnande den svenska regeringen upp för säkerhetspolitiska överläggningar med alla riksdagens partier för att diskutera ett ökat säkerhetspolitiskt hot från, i första hand, Ryssland. I maj 2022 valde Sverige att skicka in en medlemsansökan för att bli upptagen som fullvärdig medlem i försvarsalliansen North Atlantic Treaty Organisation (Nato). Det är inte första gången Sverige har tagit steg närmare Nato (Bjereld & Möller 2010; Bjereld & Möller 2015; Michel 2011; Wieslander 2019), men det är det sista steget som kvarstår innan landet blir officiella medlemmar[1]. Ett officiellt inträde betyder att den postneutrala-eran i svensk utrikespolitik är slut (Bjereld & Möller 2015 S. 136).

Den bipolära världsordningen förändrades under det tidiga 1990-talet när Sovjetunionen bröt samman. USA blev därefter den starkaste maktpolen, som intog en hegemonisk position. En maktpol är en stat eller organisation som har så mycket makt att de kan diktera villkoren inte bara för sina egna relationer med andra stater, utan också för andras relationer. Det var under den här tiden av förändring som den postneutrala-eran i svensk utrikespolitik inleddes eftersom det tidigare behovet att balansera mellan Öst- och Väst-blocket försvann. Neutralitetspolitiken rubbades än mer av det svenska inträdet i Europeiska unionen (EU) år 1995. År 2003 ändrades den utrikespolitiska hållningen slutligen helt, Sverige skulle från och med 2003 vara alliansfritt och inte neutralt, svensk säkerhet skulle tillgodoses tillsammans med andra (Bjereld & Möller 2015 s. 442 – 443). Sverige har under hela den postneutrala-eran bestämt vidhållit att de inte avser att ansöka om medlemskap i Nato (Möller & Bjereld, 2010 S. 366).

Den postneutrala-eran är den period då Sverige förflyttar sig mellan två säkerhetspolitiska strategier små stater använder för att trygga sin säkerhet; att gömma sig genom neutralitetspolitik, till att i stället söka skydd, hos Nato (Steinsson & Thorhallsson 2017 s. 7; Wivel 2021 s. 494)

---

[1] Alla Nato:s medlemsländer måste också ratificera ansökningarna, men det är det sista egna steget.

Den här uppsatsen kommer likt Bjereld & Möller (2010; 2015), Michel (2011) och Wieslander (2019) se på det svenska närmandet till Nato som en långvarig process. När små stater, likt Sverige, närmar sig en maktpol sker en anpassning till maktpolens normvärld för att kompabilitet ska skapas. Socialisering eller närmande definieras i den här uppsatsen i likhet med Aldersons (2001 s. 417) definition av fenomenet: ”processen, i vilken stater internaliserar normer som uppkommit någon annanstans i det internationella systemet” (fri översättning) och har använts i senare studier av Frazier & Hutto (2017 s. 381). Brommesson (2010; 2016) har visat att Sverige varit mycket ambitiös i sina ansträngningar att skapa kompatibilitet till en maktpol, när landet i närtid genomgick en liknande anpassning till EU:s normvärld. Det gör att vi kan förvänta oss ett liknande agerande även gentemot Nato.

Sverige är en liten stat som ska förhålla sig till en betydligt större och mäktigare aktör på den internationella arenan, Nato (Baldacchino & Wivel 2020; Mouritzen & Wivel 2005; Wivel 2021). Idag vet vi att Sverige formellt har närmat sig Nato under den postneutrala-eran med allt fler formella samarbeten och avtal (Bjereld & Möller 2010; Bjereld & Möller 2015; Michel 201), däremot finns det begränsade kunskaper om hur Sverige har socialiserats med Nato under samma period. Mellan de formella avtalen med Nato bör det ske förändringar och normöverföringar som driver på en förändring. Med andra ord, en socialiseringsprocess som är viktig för en övergripande men också mer korrekt beskrivning av det svenska närmandet till Nato. Eftersom utrikespolitiken är en produkt av förhållningsätten bland de som skapar den, sker det sannolikt en förändring av den svenska utrikespolitik när landet anpassar sig till Natos normvärld. Socialiseringen kan därför förändra beteenden och utrikespolitiskt agerande.

Syftet med den här uppsatsen är att, genom en kartläggning av det officiella politiska utbytet mellan Sverige och Nato, beskriva på vilket sätt det har skett en anpassning till Natos normvärld under den postneutrala-eran. Den här uppsatsen ämnar därför kartlägga tre indikatorer som är centrala för Sveriges samarbete med Nato, som kan påvisa en socialisering: (1) Besöksmönster bland svenska företrädare, (2) militära samövningar, vilka kan påvisa vilka länder man influeras av, där personliga möten är en god plattform för normöverföring (Heier 2018; Kodila-Tedika & Khalifa, 2021; Nistch 2007). Likaså kan de påvisa vilka stater man prioriterar en god relation till (Kodila-Tedika & Khalifa, 2021). Till sist (3) kan den politiskt kontrollerade vapenexporten (Matz 2022; Michel 2011) från Sverige beskriva huruvida landet

tenderar att vända sig mot Nato och vill förenkla samarbetet genom gemensam utrustning och system.

Små stater måste hela tiden förhålla sig till maktpolers agerande, viljor och normer (Mouritzen & Wivel 2005). Utifrån teorin om maktpolers inflytande på små stater (Brommesson & Ekengren 2017; Mouritzen & Wivel 2005) så bör Sverige ha ett stort behov av att anpassa sig efter Nato. Att beskriva den svenska relationen till Nato blir därför relevant eftersom det kan visa på en styrka i teorin om staters socialisering och maktpolers inflytande på små stater och deras agerande. En kartläggning kan ge en bredare beskrivning om hur en liten stat agerar i relation till en stor aktör och hur förändringar av små staters utrikespolitik äger rum.

2. Teori

Alla stater för en utrikespolitik. Utrikespolitiken består av agerande, interaktioner och strategier som en stat riktar mot andra aktörer på den internationella arenan (Brommesson & Ekengren 2017 s. 18; Mouritzen & Wivel 2005 s. 22). Utrikespolitikens främsta mål är att skapa säkerhet och även små stater har ett visst handlingsutrymme, vilket de försöker använda för att öka sin säkerhet (Brommesson & Ekengren 2017 s. 18). I det internationella systemet finns det maktpoler som har mycket inflytande över det internationella samfundet. En maktpol kan vara en stormakt eller en samling av stater som tillsammans blir en maktfaktor. Det finns både regionala och internationella maktpoler. Att vara en maktpol innebär att man har möjlighet att ändra premisserna inte bara för sina egna relationer men också andras. Andra aktörer tvingas förhålla sig till de premisser som maktpolen ställer upp (Mouritzen & Wivel 2005 s. 20–21). Även små stater har ett visst handlingsutrymme, vilket de försöker använda för att öka sin säkerhet (Brommesson & Ekengren 2017 s. 18). Sverige är en typisk liten stat, Nato och EU är två maktpoler som Sverige måste förhålla sig till. I relation till makpolerna kan Sverige, som en liten stat, endast i begränsad utsträckning påverka premisserna för relationen. Maktpoler har makt att tvinga andra stater förhålla sig till deras normer och intressen, vilka för det mesta är till deras fördel. Svagare stater, som Sverige, tvingas förhålla sig till normerna genom att forma sitt utrikespolitiska agerande för att undvika bestraffning, (Alderson 2006 s. 421, 511).

2.1 Små stater

Det finns ingen erkänd definition av en liten stat inom forskningsdisciplinen, utan det finns fler olika parametrar att gå efter, bland annat: befolkningsstorlek, geografisk storlek, ekonomisk storlek och militär förmåga (Steinsson & Thorhallsson 2017 s. 3). I den här uppsatsen kommer Baldachino & Wivels definition av en liten stat användas, vilken innebär att en liten stat har brist på resurser och möjligheter att agera på egen hand. En viktig aspekt för en liten stat är att de oftast är den svagare parten i asymmetriska relationer. I en asymmetrisk relation har den stora aktören möjlighet att ändra premisserna för relationen, den svagare aktören har begränsat inflytande och tvingas anpassa sig. Små staterna förväntas inte ha tillräckliga resurser för att ändra på system eller normer (Baldachino & Wivel. 2020 s. 4–7). Enligt Thorhallsson (2018) finns det tre arenor där små stater framför allt är svaga som påverkar deras förmåga att agera på egen hand: ekonomi, militär förmåga och diplomati. Först, en liten ekonomi. En liten ekonomi är beroende av internationell handel och samarbete eftersom den inte har en stor inre drivkraft och förmåga att vara självförsörjande. Det leder till att den lilla staten är känslig för globala ekonomiska svängningar (Thorhallsson 2018 s. 19). Sverige är ett exempel på ett litet, handelsberoende land. Det finns ett relativt högt välstånd och en god ekonomi, men eftersom landet är beroende av internationell handel är ekonomin också känslig för internationella ekonomiska svängningar (Bengtsson 2017 s. 100–108; Michel 2011 s.2).

Den andra arenan: landets militära förmåga. En liten ekonomi kan endast försörja ett begränsat försvar. Att ha en stark militär förmåga kan ge trovärdighet i beskyddet av det egna territoriet och befolkningen. Om hoten är stora, och försvarsförmågan låg, har starkare aktörer tillfälle att utnyttja och styra över staten. Staten förlorar då sin säkerhet och självbestämmanderätt, i värsta fall också sitt territorium.

Till sist: Information och diplomatiska relationer är viktigt för alla stater. Desto mer resurser staten besitts desto mer information och påtryckningar kan tillgås. Bristen på diplomatiska resurser begränsar möjligheten att säkerställa fredliga och välvilliga relationer som kan bidra till en stabil region (Wivel 2018 s. 493). Små stater har en liten förmåga att tillgå dem vilket befäster underlägsenheten (Thorhallsson 2018 s.19). Bristen begränsar sammarbetesförmågan med andra stater och organisationer (Steinsson & Thorhallsson 2017 s.4).

2.2 I maktpolens närvaro

Maktpoler har en överordnad roll och inflytande i det internationella systemet. För att kunna kartlägga en socialisering med Nato är det viktigt att teoretiskt förstå hur en liten stat påverkas och agerar i närvaron av en maktpol. Desto mer kompatibel en liten stat är med maktpolen desto mer förenklas samarbetet. Det handlar om att de delar värderingar, normer och intressen samt att en sådan överensstämmelse utvecklas under en socialiseringsprocess (Mouritzen & Wivel 2005 s. 20–21). Staters socialisering grundar sig i intresset för varför stater internaliserar samma normer. Alderson (2001) beskriver staters socialisering genom en jämförelse med hur människor socialiseras in i grupper, genom att anpassa sig till acceptabelt beteende, ha en ny lyhörd kommunikation, följa gruppens mönster och forma sig efter acceptabla roller. På det sättet formas en gemensam gruppidentitet (Alderson 2001 s. 416–417, Atkinson 2006 S. 514). Samma sak sker när stater socialiseras. En gemensam identitet byggs upp via ett samförstånd över gemensamma hot och hur hoten bör hanteras (Frazier & Hutto 2017 s. 379). De nya normerna skapar nya strategier och förhållningssätt.

Socialisering mellan stater sker när individer och institutioner inkorporerar, och formas efter, nya normer. Utrikespolitiken formas utifrån synen på omvärlden (Alderson 2001 S. 420). När normer förändras så förändras också utrikespolitiken. I närvaro av en maktpol formar sig stater så att deras system blir alltmer kompatibla och strömlinjeformade med maktpolens. Socialisering leder till förändrad utrikespolitik. När nya normer och förhållningssätt inkorporeras i staten så förändras de normer som strategier och ageranden formas utifrån (Alderson 2001 S. 420; Atkinson 2006 S. 514). Utfallet av de nya normerna är resultatet av förändringen.

För att studera en socialisering är det relevant att beskriva utrikespolitikens förändring, vilken är det faktiska utfallet av en socialiseringsprocess. När företrädare för olika länder träffas har de möjlighet att bygga upp en ömsesidig förståelse och respekt för varandra, samtidigt som de influeras av varandras idéer. Det gäller både politiska ledare, så som regerings och statschefer, likväl som försvarsmakter som samövar och tar del av varandras idéer och arbetssätt (Frazer & Hutto 2017; Heier 2018). När nya idéer och normer inkorporeras kan det betyda ett nytt förhållningsätt som kan påverka vilka länder man samarbetar med eller är villig att sälja känslig materiel till, så som försvarsmateriel eller tekniska lösningar.

Den allra största påverkan har maktpolen på stater som är potentiella medlemmar och ämnar ansöka om ett medlemskap. De staterna behöver visa sig från sin bästa sida och göra sig så kompatibla med maktpolen som möjligt. I den situationen har det visat sig att stater har den lägsta autonomin eftersom man är beroende av maktpolens goda vilja att bli upptagen som medlem (Aldersson 2001; Brommesson. 2010; Mouritzen & Wivel 2005; Snyder 1997). Militära samarbeten och samövningar utgör en möjlighet för försvarsmakter att utveckla ett samarbete sinsemellan, som bygger på en gemensam planering och strategi för försvar och förebyggande åtgärder för att behålla säkerheten. När Sverige övar med Nato som organisation eller individuella Natoländer lär sig de sig att arbeta tillsammans för att skydda sina gemensamma intressen, till exempel kring Östersjön. Forskning visar att militära samövningar har en stor betydelse för socialisering både på individ och institutionellnivå (Aktionsson 2006)

Under den postneutrala-eran har Sverige formellt närmat sig Nato allt mer. År 2014 signerade Sverige tillsammans med Finland ett värdlandsavtal, som de enda länderna i Natos historia att inneha ett sådant. Sverige har under flera år rört sig mycket nära maktpolen Nato (Bjereld & Möller 2010; 2015; Michel 2011; Wieslander 2019) och bör därför ha befunnit sig i zonen där stater har den lägsta graden av autonomi och är mest lättpåverkade (Aldersson 2001; Mouritzen & Wivel 2005; Snyder 1997). I ett nära samarbete med en maktpol måste staten förhålla sig till maktpolens regler, normer, system och förväntningar, men utan att själva kunna påverka dem. Den nationella autonomin är därför låg då aktörer utanför landet har en mycket stor påverkan på statens interna politik och utveckling (Mouritzen & Wivel 2005 s. 34–36). Handlingsutrymmet tenderar dock att expandera så snart staten blir upptagen som medlem. Staten behöver fortfarande förhålla sig till de gemensamma reglerna och normerna, men inte i samma utsträckning, eftersom i den situationen är man inte längre beroende av maktpolens goda vilja (Mouritzon & Wivel 2005).

2.3 Två huvudsakliga säkerhetstaktiker för små stater

En svag militär försvarsförmågan leder till att små stater inte har tillräckliga resurser för att försvara sitt land, därför använder små stater två andra strategier att skydda sitt land: att söka skydd (shelter-seeking) eller att gömma sig (hiding) (Wivel 2021 s. 494; Steinsson & Thorhallsson 2017 s. 7). Sverige förflyttar sig under den postneutrala-eran mellan

strategierna. Neutralitetspolitiken som Sverige drev under 1900-talet var ett sätt att gömma sig. Under den postneutrala-eran förflyttar sig Sverige mellan strategierna. Den postneutrala-eran är över när Sveriges medlemsansökan ratificerats och landet officiellt sökt skydd i Nato. En liten stat som gömmer sig, är inte i behov av att socialisera sig och ha nära samarbeten med andra länder. Fördelen med neutralitet är en förmåga att kunna agera på egenhand och inte tvingas förhålla sig till de regler och normer som de allierade skapar, statens autonomi är hög (Wivel 2021 s.494). Anpassning är en viktig del i ett allianssamarbete, där en gemensam identitet skapas och alla arbetar för gemensamma intressen. I alliansen skapas gemensamma normer som alla bör följa. En socialisering bör därför ske när Sverige närmar sig Nato för att söka skydd och behovet av en anpassning till Natos normvärld ökar.

Att gömma sig i det internationella systemet handlar om att göra sig ointressant och irrelevant för de stora maktpolerna, som vill ha kontrollen. Staten tar avstånd från de stora maktpolernas maktkamp och lägger stor vikt vid den egna statens autonomi, som kan bibehållas eftersom staten inte behöver förhålla sig till maktpolerna. Avståndet visas genom att staten ställer sig neutral till maktkampen (Möller & Bjereld. 2015 S. 437; Wivel 2021 s. 495). Under det kalla kriget drev Sverige en utrikespolitik som väl efterliknar strategin att gömma sig. Genom att inte binda sig till någon av stormakterna, ansträngde sig Sverige för att hålla sig utanför en konflikt. Strategin var ”alliansfrihet i fred, syftande till neutralitet i krig” (Bjereld 2017 s. 41). En viktig del in den svenska strategin var en hög militärförmåga. Det svenska försvaret skulle vara så starkt att fienden, läs Ryssland, inte skulle vara redo att betala priset för en invasion. Sverige utvecklade en konkurrenskraftig vapenindustri för egen utveckling och produktion av försvarsmateriel, vilken skulle ge trovärdighet till, och garantera, neutralitetspolitiken. Innovationen finansierades av vapenexporten som också fungerade under en stor politisk kontroll som gjorde, och fortfarande gör, att det krävs beviljade tillstånd för handel med försvarsmateriel från Sverige (Matz 2022; Michel 2011).

Det är gynnsamt när en stat vill gömma sig att den inte har en god strategisk geografisk positionering (Steinsson & Thorhallsson 2017 s. 8). Det geopolitiska läge Sverige hade, mellan de Nato-allierade Norge och Danmark och det något öst-lutande Finland, ansågs av båda stormakterna var en bra buffertzon dem emellan, vilket skapade stabilitet i regionen. År 2004 förändrades läget då de baltiska staterna upptogs som Natomedlemmar. Sverige befinner sig nu i ett strategiskt viktigt geografiskt område (Wieslander 2019). Det är inte längre

gynnsamt att försöka gömma sig i regionen och under den postneutrala-eran pågår en process att förändra säkerhetsstrategin. I det nya läget delar dessutom Sverige och Nato ett gemensamt intresserade av att trygga kontrollen över Östersjön.

Den andra strategin som små stater använder för att tillgodose sin säkerhet är att söka skydd. Staten knyter sig till en maktpol, för att tillgodose sin säkerhet från ett militärt hot (Snyder 1997; Steinsson & Thorhallsson 2017 s. 10). Ett allianssamarbete har förmågan att hjälpa små stater förstärka de svagheter som är inbyggd i deras position som, militär förmåga och brist på underrättelse och diplomatisk förmåga (Bailes, Thayer & Thorhallsson 2016 s. 11–14). Genom att låta sig styras och följa de uppsatta reglerna får staten säkerhet men betalar med delar av sitt självbestämmande (Steinsson & Thorhallsson 2017 s. 10). Sverige har under den postneutrala-eran närmat sig Nato, men har fram till 2022 försatt velat stå utanför. I och med den ryska aggressionen i Ukraina ansågs hotet mer akut och med den officiella Nato ansökan visade Sverige att de nu är redo att knyta sig till de åtaganden som ett medlemskap innebär i utbyte mot garantier för landets säkehet (Snyder 1997).

3. Tidigare forskning

I den här delen kommer empirisk forskning baserad på teorierna som tidigare presenterats: socialisering, maktpoler, små stater och små stater säkerhetsstrategier, vidare diskuteras och empiriska exempel som är relevanta för den vidare undersökningen presenteras. Först kommer Europeiseringsteorin presenteras och appliceras på det svenska fallet. I den här uppsatsen är det relevant att förstå hur små stater och Sverige i synnerhet har agerat och påverkats av EU:s inflytande. Förstå hur det utrikespolitiska agerandet påverkas, då staterna skapar en modifierad identitet anpassad efter EU:s normvärld (Brommesson 2017 s. 141–142; Brommesson. 2010 s. 228). Europeiseringen är relevant att beskriva eftersom det är ett empiriskt fall där Sverige i närtid har genomgått en socialiseringsprocess som innebar en anpassning till en maktpols normsystem

Vidare kommer det officiella svenska närmandet till Nato presenteras. Det är den forskning om Sverige och Nato som det fokuserats mest på. Den forskningen påvisar när och hur Sverige har ingått allt fler avtal och samarbeten med Nato mellan år 2003 och 2021, alltså de

formella förbindelserna. Det är därför intressant att beskriva socialiseringen till Nato i relation till de formella avtalen vilket kan påvisa att en bredare anpassling till Nato har ägt rum.

3.1 Europeisering

EU är ett tydligt exempel på en maktpol som har en stark ställning och mycket inflytande på stater i sitt närområde. Den socialiseringsprocess som ett närmande till en maktpol har, kallas i det här fallet för europeisering. EU bör i första hand ses som en maktpol med normativ makt, alltså förmågan att påverka vad som anses vara normalt (Brommesson 2010 s. 225–226). Forskningen om europeisering visar på en lång process i Sverige, som startade med Berlinmurens fall, där Sverige blev alltmer likt sina europeiska grannar och normaliserade likande värderingar och strategier (Möller & Bjereld, 2010 s. 365).

I en nära relation till EU växte nackdelarna med att vara en liten stat på utsidan av EU. Sverige behövde förhålla sig till EU:s regelverk, men hade inget inflytande över reglernas utformning. Det normativa inflytandet är störst på kandidatstater, eftersom de är utelämnande till EU:s välvilja och för att skapa kompabilitet måste de följa EU:s normer och regelverk (Brommesson. 2010 s. 227). Som kandidatstat behövde även Sverige visa kompabilitet, vilket ledde till att den svenska autonomin sjönk. I fler fall agerade Sverige på samma sätt som EU, trots att det var en svidande uppoffring (Mouritzen & Wivel 2005 s. 181–182). Den institutionella förändringen skedde gradvis, med en första tydlig indikation när regeringen förklarade sin vilja att ansöka om medlemskap och senare ett inträde i EU år 1994 (Brommesson 2016 S. 532).

Studiet av den svenska europeiseringen har gett en god teoretisk kunskap över hur små stater agerar i förhållande till och påverkas av, en maktpol och hur Sverige i en tidigare relation till en maktpol varit mycket ambitiös i sin anpassning (Brommesson 2016 S. 529). Europeiseringen har skett relativt nära i tid och är troligtvis en anledning till att neutralitetspolitiken övergavs (Bjereld 2017). Europeiseringen ger förståelse för hur Sverige socialiseras in i maktpolers normvärld, och att ekonomiska förbindelser och politiska besök kan vara viktiga i ett närmande (Bjereld 2017). Med avstamp i den tidigare forskningen av den svenska utrikespolitiken under europeiseringen kan vi förvänta oss att Sverige, i ett försök att visa sig bäst i klassen, anstränger sig för att skapa kompabilitet. Det bör därför

synas i utrikespolitiken och eventuellt kan det finnas tecken på att Sverige i en så kallad goodwill-tävling med andra länder, anstränger sig mycket för att visa sig bäst i klassen. Ett likande agerande förväntas därför under en socialiseringsprocess med Nato och det är därför relevant att kartlägga hur Sveriges utrikespolitik har förändrats under den postneutrala-eran

3.2 Formellt närmande till Nato

Sverige är idag ett land som tydligt tillhör det internationella västblocket, de delar normer, värderingar och till viss del intressen med varandra. Dessutom är Sverige medlem i EU, tillsammans med många av Natos medlemmar[2], där de tillsammans formar och följer samma regelverk. Det skulle förenkla processen att ratificera Sveriges medlemsansökan till alliansen eftersom landet samarbetar med Natoländer i hög utsträckning (Michel 2011 s.2; Wieslander 2019 S. 195).

Det stora officiella skiftet från neutralitetspolitiken kom år 2003. Det hade skett stegvis öppnande till omvärlden men fram till dess hade utrikespolitiken genomsyrats av neutralitetspolitiken. I de utrikespolitiska deklarationen 2003 fanns ordet ’neutralitet’ inte längre med, det hade i stället bytts ut mot ’alliansfrihet’. Sverige skulle nu ingå militära samarbeten för att tillgodose landets säkerhet (Bjereld & Möller 2015 s. 442 – 443). De formella avtalen är relevanta som tidsreferenser, för att närmare studera om socialiseringen leder fram till ett ytterligare avtal eller om det efter ett nytt steg finns en påtaglig skillnad i interaktionen mellan Sverige och Nato, de kan i sig också vara ett tecken på att socialisering har skett. År 2004 deklarerade regeringen att Försvarsmakten skulle omstruktureras för att fokusera på rörliga och flexibla förband, anpassade till internationella insatser (Bjereld & Möller 2010 S. 366; Brommesson 2016 s. 533). År 2004 ratificerades också Estland, Lettland och Litauens medlemsansökningar till Nato vilket innebar ett nytt geopolitiskt läge för Sverige. Nato blev mer intresserade av Östersjön och Gotlands strategiska position. För säkrandet av de Baltiska territoriet är tillgången till Östersjön avgörande för Nato, i vilken Gotland är en nyckelposition. Regionen blev ostabilare när Natos gränser angränsar mot Ryssland (Michel 2011; Wieslander 2019).

[2] Se bilaga ett och två

Lissabonfördraget trädde i kraft år 2009 och EU-länderna förband sig till solidaritet, jämte varandra i händelse av kris och krig (Bjereld & Möller 2015 S. 443). Samma år formades Nordic Defense Cooperation (NORDEFCO), ett nordiskt försvarssamarbete. Både utrikesministern och försvarsministern var mycket tydliga med att Sverige var redo att försvara sina nordiska grannar, om så skulle behövas, en tydlig förändring i retoriken från den neutrala eran (Brommesson 2016 s. 536–537). Båda avtalen år 2009 var ett betydande steg bort från den tidigare neutraliteten och i realiteten var Sverige nu inte längre alliansfritt.

Michel (2011) argumenterade redan innan värdlandsavtalet med Nato trädde i kraft 2014, att samarbetet Partnership for Peace (PfP) från år 1994 hade lett till att Sverige hade en så nära relation till alliansen att de sågs som en ’nästan-medlem’. Det hade skett genom deltagande i flera Nato-ledda insatser i framför allt Balkan och Afghanistan. Han pekar också på flera aspekter som gör att de efterliknar andra stater i alliansen, vilket underlättar ett närmande och en socialisering. De handlar framför allt om: demokrati, respekt för rättsstatens principer, en välfungerade och högpresterande ekonomi och EU-medlemskap. Likheterna ger Sverige ett bättre läge som en partner men också en vilja att bjuda in Sverige i alliansen (Michel 2011 s.2). Allt eftersom ett närmare samarbete har utvecklats, har Sveriges förvar förändrats för att i högre utsträckning efterlikna Natos system, samarbetet underlättas desto är mer samordnade man är (Michel 2011 S. 13). Utvecklingen tyder på att en liten stat som Sverige, under ett närmande till en maktpol anpassar sitt beteende för att skapa en så hög kompabilitet som möjligt[3].

4. Indikatorer

Som tidigare påvisat har ett formellt närmande till Nato skett under den postneutrala-eran. Socialiseringsteorin tillsammans med teorin om små staters agerande under en anpassning till en maktpol, tyder på att det under den postneutrala-eran bör har skett en svensk socialisering till Natos normsystem. Likaså har Sveriges agerande under europeiseringen underbyggt förväntningen. Syftet med den här uppsatsen är att, genom en kartläggning av det officiella

[3] Det verkar också som att Sverige sett en större distans till Nato än vad Nato sett till Sverige. Nato-ledare har länge beskrivit Sverige som en ‘nästan medlem’, ’naturlig medlem’, ’informell allierad osv’ (Michel 2011, Wieslander 2019).

politiska utbytet mellan Sverige och Nato, beskriva om och i så fall på vilket sätt det har skett en anpassning till Natos normvärld under den postneutrala-eran. Tre indikatorer har valts ut för att empiriskt kartlägga en socialisering: (1) militära samövningar, (2) besöksmönster och (3) vapenexport. De ämnar kartlägga förändringar både på den försvars- och säkerhetspolitiska arenan samt på den mer övergripande utrikespolitiska.

4.1 Internationella försvarsövningar

Efter att Sverige, år 2003, ändrat sin utrikespolitiska doktrin till alliansfrihet, skapades en ny möjlighet för medverkan i internationella försvarsövningar (Wieslander 2019 s. 197). Den internationella övningsverksamheten som följde bör därför ses som en indikator som i stort är begränsad till den postneutrala-eran. I internationella försvarsövningar får länders försvarsmakter samspela och lära sig att samarbeta under gemensamma strukturer och direktiv. Desto mer de övar eller arbetar tillsammans desto bättre blir samspelet och resultaten (Aktinson 2006; Michel 2011)[4].

Gemensam övningsverksamhet ger stater möjlighet att lösa gemensamma säkerhetsproblem och tillsammans arbeta fram metoder och strategier för att hantera problemen, vilket skapar en gruppidentitet med gemensamma arbetssätt och strategier. Det är en viktig del i socialiseringsprocessen till en maktpol (Aktinson 2006). Frazier & Hutto (2017 s. 382) visar att militära samövningar spelar en viktig roll i en socialiseringsprocess. När försvarsmakter möts och arbetar tillsammans så skapar de tillit till, och förståelse för, varandra. Under den postneutrala-eran har intresset för säkerheten i Östersjön ökat hos Nato efter de Baltiska staternas inträde i alliansen år 2004 (Nato 2022) och Ryssland blivit allt aggressivare mot tidigare Sovjetstater så som Georgien 2008 (Wieslander 2019). Det har blivit svårare för Sverige att gömma sig, allt eftersom den geopolitiska positioneringen har blivit relevantare. Östersjön och Gotland är vitala för Natos försvar av Baltikum. (Michel 2011 s. 14).

För att undersöka om Sverige har socialiserats med Nato är det därför relevant att kartlägga de internationella försvarsövningar som Sverige medverkat i under åren 2003–2021. Kartläggningen kan påvisa på vilket sätt Sverige har närmat sig Nato och besvara frågor som:

[4] Den svenska Försvarsmakten har deltagit i internationella militära insatser både innan och efter 2003, det kan därför vara svårt att urskilja vilka förändringar som skett till följd av ett närmande till Nato eller påverkats av andra faktorer.

I hur många internationella försvarsövningar har Sverige deltagit och vilken roll? Har Nato i högre grad fått tillgång till svenskt territorium och bekantat sig med de förutsättningar som finns i landet för att vid ett eventuellt försvarande av landet ha goda förutsättningar att försvara territorium från angriparen? För att besvara frågorna ställs följande frågeställning upp:

> *F_1: På vilket sätt har Sveriges övningsverksamhet med Nato förändrats under den postneutrala-eran?*

4.2 Internationella besök

En kartläggning av internationella besök är ytterligare en relevant indikator för att beskriva en svensk socialisering med Nato. När staters företrädare möts finns möjlighet att lösa konflikter och meningsskiljaktigheter samt uttrycka sina intressen. Det är under ett personligt möte som djupare relationer och tillit mellan länders ledare skapas. Besöken är värdefulla för den bilaterala relationen och samarbetet mellan länderna (Heier 2018; Nitsch 2007 s. 1798–1799)[5].

Desto större tillgång till beslutsfattare och ledande personer inom Nato eller Natos medlemsländer, ett land har, desto större möjlighet finns för landet att påverka och belysa frågor de finner viktiga. Det är en fördel att kunna tala direkt till de som fattar beslut som landet själv påverkas av, som en liten, ’nästan medlem’ i Nato (Heier 2018 s. 273). Kodila-Tedika & Khalifa (2021) utarbetar en modell för officiella besöks betydelse för påtryckningar och norm-överföring (normdiffusion). De visar att det finns ett signifikant samband mellan besök hos den amerikanska presidenten och demokratisk utveckling. Modellen bygger på att vid mottagandet av ett besök läggs mycket resurser på påtryckningar och övertygelse om att förändring är en god idé (Kodila-Tedika & Khalifa 2021 s. 437, 462). Lika så visar forskning av Nitsch (2007) att handel mellan länder ökar *ex-post* ett internationellt besök. Han visar att effekten är kortlivad och upprepade besök håller den ekonomiska relationen stark (Nitsch 2007 s. 1816). Med avstamp i den tidigare forskningen på internationella besök är det därför intressant att undersöka huruvida besöken mellan Sverige och Natoländer har ökat under den

[5] Det skulle vara intressant att undersöka hur Sverige på säkerhets- och försvarspolitiska frågor har röstat i FN:s generalförsamling. Dock skulle det vara svårt att isolera effekten av ett socialiserande med Nato från att vara ett västland eller en EU-medlem

postneutrala-eran, det kan tyda på att normer överförs från Natoländer till Sverige. Genom vilken Sverige socialiseras in i Natosamarbetet. Det pekar dessutom på stärkta bilaterala relationer till Natoländerna. Går det att urskilja ett mönster för vilka länder Sverige prioriterar att besöka och hur frekvent besök genomförs? Följande frågeställning ställs därför upp:

> *F_2: På vilket sätt har den svenska statsministerns, statschefens och försvarsministerns besöksmönster till Natoländer förändrats under den postneutrala-eran?*

4.3 Vapenexport

En stark försvarsindustri var under det kalla kriget avgörande för att Sverige skulle kunna försörja försvaret med nödvändig materiel samtidigt som trovärdigheten för neutraliteten bibehölls. Trotts sin storlek byggde Sverige upp en konkurrenskraftig och framstående försvarsindustri (Bjereld & Möller 2015 s.433). Även efter de stora nedskärningarna av det svenska försvaret, efter kalla krigets slut, fanns en omfattande svensk försvarsindustri kvar. Det är en utrikes- och säkerhetspolitisk angelägenhet vem som får tillgång till Sveriges vapenindustri och tekniker (Matz 2022 s. 717–720). Att importera och exportera vapen till samarbetspartners är fördelaktigt, militära samarbeten underlättas när länderna har tillgång till samma vapensystem (Michel 2011 s.2, 5).

En viktig del i svenska politiska företrädares internationella uppdrag är att, främja svensk industri och innovationer, även försvarsindustrin ingår i der uppdraget (Matz 2022 s. 717). Vapenexport kan vara en viktig del i skapandet av goda relationer mellan länder, men det kan också underlättas av redan existerande goda bilaterala relationer där exporten ger fördelar till båda parter. Vapenexporten är på grund av sin känsliga karaktär politiskt styrd, vilket gör den till en passande indikator på en socialisering till Nato.

Det krävs politisk acceptans för att vapenexport ska vara möjlig och det är en del av regeringens uppgift att främja den svenska exporten. Om Sverige har närmat sig Nato bör det betyda att de, eftersom det är ett försvarssamarbete, inte bara har ökat sina totala ekonomiska relationer med Nato men också vapenexporten till Natoländer. Det finns fördelar med att dela vapensystem och standardiseringar. Allt eftersom har Sverige utan påtryckningar från Nato, förändrat den svenska vapenindustrin och den är idag mycket kompatibel med Natos interna system (Michel 2011 s.13), vilket leder fram till den tredje frågeställningen:

F_3: På vilket sätt har försäljningen av vapen till Nato förändrats under den postneutrala-eran?

4.4 Frågeställning

Nedan är följder de tidigare presenterade frågeställningarna för kartläggningen av ett svensk närmande till Nato.

F_1: På vilket sätt har Sveriges övningsverksamhet med Nato förändrats under den postneutrala-eran?

F_2: På vilket sätt har den svenska statsministerns, statschefens och försvarsministerns besöksmönster till Natoländer förändrats under den postneutrala-eran?

F_3: På vilket sätt har försäljningen av vapen till Nato förändrats under den postneutrala-eran?

5. Metod & Material

5.1 Metod

Syftet med den här uppsatsen är att, genom en kartläggning av det officiella politiska utbytet mellan Sverige och Nato, beskriva Sveriges närmande till Nato under den postneutrala-eran. Den här studien kommer genomföra en kartläggning av tre centrala aspekter i den svenska utrikespolitiken under den postneutrala-eran; (1) internationella försvarsövningar, (2) besöksmönster och (3) vapenexport.

Det centrala är att studera hur Sveriges interaktioner med Nato och dess medlemsländer har förändrats. Studien kommer sträcka sig från år 2003 fram till år 2021, med en systematisk insamling och genomgång av likvärdigt material för alla år. Startpunkten är vald utifrån att det var det år som Sverige ändrade sin utrikespolitiska doktrin till alliansfrihet, vilket öppnade upp för samarbeten och relationer till andra länder (Bjereld & Möller 2010; Wieslander 2019). Sedan 2003 har Sverige officiellt rört sig mellan de två säkerhetsstrategierna, att gömma sig och att söka skydd, det här gör Sverige till ett relevant fall för den här undersökningen.

Genom att studera den postneutrala-eran, kan den här studien beskriva huruvida Sverige närmat sig Nato under förflyttningen från att gömma sig till att söka skydd i Nato.

Risken för att något av undersökningsåren varit avvikande (outlier) kontrolleras och minimeras när studien sträcker sig över tid. Det blir i den här undersökning möjligt att säga någonting om och i så fall när en förändring skett. Det är relevant att studera om det är i och med specifika avtal som ett närmande sker eller om det är en långsam och kontinuerlig process. En av studiens fördelar är att den går djupt i empirin i stället för att göra en bredkartläggning, det minskar risken för felaktiga slutsatser eller övertolkningar (Teorell & Svensson 2007 s.98–99).

Den här studien är en teorikonsumerande studie (Esaiasson m.fl. 2017 s.42–43). I viss mån är den även teoriutvecklande, de empiriska resultaten kan komma att visa på en styrka och generaliserbarhet av teorin om staters socialisering. Bäst beskrivs studien som en beskrivande fallstudie, som använder sig av den hypotetiskt-deduktiva metoden som beskrivs av Torell och Svensson (2007 s.99–107), dock inte fullständigt. Framför allt eftersom en hypotes inte har ställts upp. Precis som karaktärsdragen för en beskrivande fallstudie, så sker analysen på datamatriser som baseras på den data som samlats under kartläggningen.

5.2 Operationaliseringar & Material

Följande avsnitt är en genomgång och förklaring till hur de tre teoretiska indikatorerna har operationaliserats för att en kartläggning ska vara möjlig. Jag har samlat in data och skapat ett nytt data set, nedan följer en beskrivning av materialet kartläggningen baseras på. Studien fokuserar på Sveriges officiella utrikespolitiska agerande som kan ge en indikation på en socialiseringsprocess.

5.2.1 Internationella försvarsövningar

För att kartlägga på vilket sätt Sveriges övningsverksamhet med Nato har förändrats, kommer jag studera Försvarsmaktens årsrapporter mellan åren 2003–2021. Försvarsmaktens övergripande arbetet inklusive den mest betydande övningsverksamheten, redovisas årligen i rapporterna. Rapporter för åren 2006–2011, 2013–2021 är inkluderade i undersökningen. En viktig aspekt som skiljer sig åt rapporterna emellan är hur medverkande länder redovisas, det varierar mellan detaljerade redovisningar av deltagande länder och benämningar som

’multinationell övning’. Inkonsekvensen har i viss mån begränsat undersökningen. Data är inte likvärdig för åren 2003–2005 och år 2012 och har därför uteslutits därför att internationella försvarsövningar har redovisats på ett sådant sätt att de inte är jämförbara med övriga årsrapporter. De redovisar inte vilka övriga stater som medverkat i övningar.

5.2.2 Internationella besök

En kartläggning av relevanta svenska företrädares internationella besök kan påvisa om de svenska kontakterna med Natoländer har förändrats. För att empiriskt kartlägga de svenska internationella besöken kommer jag studera tre relevanta företrädares internationella besök; (1) statsministern, (2) försvarsminister och (3) statschefen.

Statsministern är Sveriges yttersta företrädare, och företräder svenska intressen i internationella sammanhang. För att kartlägga statsministers internationella besök har jag begärt ut en redovisning från Regeringskansliet på vilka internationella besök statsministern gjort. Vilket land som besökts och i vilket syfte framgår också, dock i begränsat utförande. I likhet kommer försvarsministerns besök studeras. Det är relevanta besök, framför allt på grund av dennes centralitet i försvars och säkerhetspolitiska frågor. Jag har begärt ut ett utdrag ur de ekonomiska redovisningarna från Försvarsdepartementet som visar vilka internationella besök ministers gjort, när och i vilket syfte. Dock är det bara möjligt att studera besöken från år 2010, besöken mellan 2003 – 2009 finns det idag ingen sammanställning på. Det insamlande material kommer användas eftersom det ger en god beskrivning av besöken efter 2010.

Till sist kommer även statschefens besök att kartläggas, dels för att Kungen genomför besök utifrån regeringens önskemål och därför genomför en politisk uppgift, dels för hans roll som statschef och företrädare för Sverige (Kungahuset 2022). Det svenska kungahuset har redogjort för alla statsbesök och officiella besök som Kungen gjort mellan år 2003 och år 2021 (Kungahuset 2022), båda besöksformerna inkluderas i studien.

5.2.3 Vapenexport

Svenska försvarsföretag får inte sälja material obegränsat. Det krävs officiella tillstånd för vapenexporten från Försvarets Materielverk (FMV). Det är en delvis politiskt styrd process (Matz 2011). Varje år presenterar Inspektionen för strategiska produkter (ISP) tillsammans

med Regeringen en rapport över den svenska vapenexporten. För att kartlägga till vilka länder och hur stor andel av den totala exporten som gått till Natoländer mellan åren 2003 – 2021 kommer Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll för åren 2003–2021 användas. Vapenexporten delas in i två kategorier: krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel, vilka kommer användas i analysen för att studera huruvida förändringar i båda kategorierna är liknande. Det intressanta i kartläggningen är inte hur stor den svenska vapenexporten i sig är, utan hur stor del av vapenexporten som sexporteras till Natoländer och hur andelen har förändrats över tid.

6. Resultatredovisning & analys

Resultatet av kartläggningen kommer presenteras separat för de tre indikatorerna. Varje del kommer avslutas med en sammanfattning av resultatet för att besvara frågeställningen.

6.1 Internationella försvarsövningar

Den första delen ämnar besvara frågeställningen: *På vilket sätt har Sveriges övningsverksamhet med Nato förändrats under den postneutrala-eran?* Först kommer antalet internationella försvarsövningar Sverige deltagit i redogöras för. Sedan följer en redovisning över i vilken roll Sverige medverkat i dessa internationella försvarsövningar. Resultatredovisningen av de internationella försarsövningarna avslutas med en sammanfattning.

Tabell 1: Sveriges medverkan i internationella försvarsövningar

Årtal	**06**	**07**	**08**	**09**	**10**	**11**	**13**	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**20**	**21**
Totala antalet övningar	29	28	11	33	28	29	4	10	11	17	21	23	7	5	8
Övningar med Nato	10	2	3	8	6	6	0	4	3	2	3	14	5	0	2
Övningar med Nato-länder	11	11	4	17	9	14	2	1	2	2	6	7	2	2	2

Kommentar: Antalet internationella försvarsövningar Sverige deltagit i under åren 2006–2021. Övningarna är indelade i tre kategorier: (1) Övningar med Nato -förband och/eller ledningsstruktur, (2) Övningar med Natoländer, övning genomförd med endast andra Natoländer, men har inte varit en officiell Natoövning (övningar där Finland är den enda ickemedlemmen inkluderas i kategorin). (3) Övningar med icke Natoländer, alla övriga försvarsövningar. Data för år 2012 har uteslutits.
Underlaget för tabellen är hämtat från Försvarmskatens årsredovisningar för åren 2006–2021.

Antalet internationella försvarsövningar Sverige medverkat i under perioden 2006–2021 varierar mellan fyra och 33. Det är generellt högre i början, mellan år 2006–2011, då varierar det mellan elva och 33 övningar per år. Från 2013 och framåt blir antalet lägre, en variation mellan fyra och 23. Tabell 1 visar också antalet övningar som genomfördes med Nato och med Natoländer. Övningar med Nato varierar mellan 0 och 14. Antalet övningar med Natoländer är något högre och varierar mellan 1–17. Variationen mellan åren gör det relevant att se till hur stor andel övningar med Nato och Natoländer utgör. För att avgöra om andelen förändras.

Figur 1: Andelen internationella försvarsövningar med Nato och Natoländer

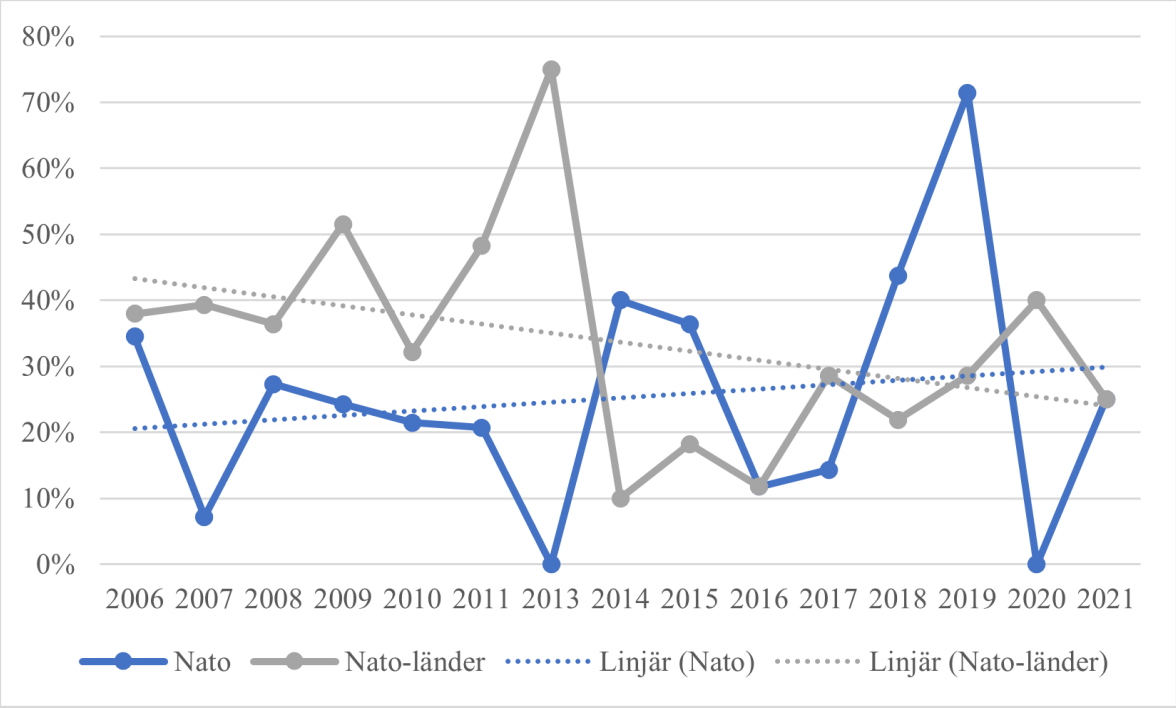

Kommentar: Andelen övningar som genomförts med Nato- styrkor och/eller ledningsstruktur respektive bara Natoländer (och Finland) utanför Natos strukturer. Figuren visar trendlinje för respektive grupps utveckling mellan 2006–2021.
Underlaget för figuren är hämtat från Försvarmskatens årsredovisningar för åren 2006–2021.

Andelen övningar som genomförts med Natoländer under perioden 2006–2021 har varierat mellan 10% och 75%. 2013 uppmätes den hösta andelen, året innan värdlandsavtalet signerades 2014. Andelen övningar med Nato har varierat mellan 0% och 71%. Trenden för Natoövningar är positiv och trenden för övningar med Natoländer är negativ över perioden.

Kartläggningen visar att andelen övningar med Nato stiger 2014. Andelen övningar med Natoländer sjunker 2014, vilket är i samband med värdlandsavtalet. Det kan indikera att Sverige i och med avtalet fick en närmare relation till Nato och i högre utsträckning inkluderades i Natos verksamhet. Resultatet ger en intressant indikation att Sverige först i hög utsträckning övar med endast Natoländer, i vilka de bygger upp ett samarbete. Efter 2014 verkar det som att övningarna byts ut mot medverkan i Natoövningar och Sverige inkluderas i Natos officiella strukturer.

För att skapa en mer detaljerad bild av hur samarbetet förändras, är det relevant att undersöka huruvida Sverige medverkar i internationella övningar i samma roll eller om det förändras under den postneutrala-eran, vilket kan visa att övningssammarbetet fördjupas.

Tabell 2: Sveriges roll i internationella försvarsövningar

Årtal	**06**	**07**	**08**	**09**	**10**	**11**	**13**	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**20**	**21**
Totala antalet övningar	29	28	11	33	28	29	4	10	11	17	21	23	7	5	8
Ansvarig	5	5	2	7	3	8	2	3	2	4	2	2	1	0	1
Deltagare	14	16	8	19	16	16	1	4	7	10	13	24	5	2	2
Observatör	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Samövning	9	5	-	6	9	3	1	3	2	3	4	5	1	3	5
Värdnation	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-

Kommentar: Sveriges roll i internationella försvarsövningar åren 2006–2021. Medverkan är indelad i kategorier baserade på Försvarsmaktens beskrivning: (1) Ansvarig, Sverige ansvarar för planering och genomförande av övningen. (2) Deltagare, Sverige har deltagit med personal i övningen. (3) Observatör, Sverige har personal på plats som följt övningen utan att delta. (4) Samövning, Sverige har tillsammans med den andra parten planerat och genomfört övningen, som främst syftar till att öka förmågan att försvara ett gemensamt intresse. (5) Värdnation, Sverige har deltagit i en övning som hållits av en annan part i svenskt territorium. Data för år 2012 har uteslutits från redovisningen.
Underlaget för tabellen är hämtat från Försvarsmaktens årsrapporter åren 2006–2021.

Mest frekvent har Sverige medverkat i övningar som deltagare, det varierar mellan två och 19 övningar varje år. Övningar där Sveriges medverkat som ansvarig varierar mellan ett och åtta, samövningar varierar mellan noll och nio. Sverige medverkar som observatör sex gånger, alla genomfördes under tre år. Sverige är värdnation fyra gånger, fördelat mellan fyra år. Tre av gångerna (2006, 2008 och 2017) var det för en Natoövning. 2018 var Sverige värdnation till en övning syftandes till att öka den gemensamma förmågan att skydda Östersjön. Inga Natoförband deltog, däremot var alla deltagare i övningen Natomedlemmar, förutom Sverige

och Finland. Det visar på att Sverige är villiga att låta Nato öva sin förmåga att försvara Sverige.

Genom att studera på vilket sätt Sverige medverkar i internationella försvarsövningar kan en förändring i samarbetet med olika aktörer visa på att förhållandet dem emellan förändras. Sveriges medverkan som deltagare eller i en samövning är intressant för att kartlägga en socialisering med Nato. I en samövning planerar och genomför parterna övningen tillsammans för att träna sin gemensamma förmåga. När Sverige är deltagare är de inbjudna och kan inte utforma övningen efter sina egne intressen. Samövning är ett djupare samarbete mellan parterna. Genom att studera Sveriges övningsverksamhet som deltagare och samövning med Nato och Natoländer, kan jag kartlägga hur andelen samövningar och deltagande förändrats under den postneutrala-eran för att se om samarbetet har fördjupats.

Figur 2: Andelen övningar med Nato och Natoländer som deltagare

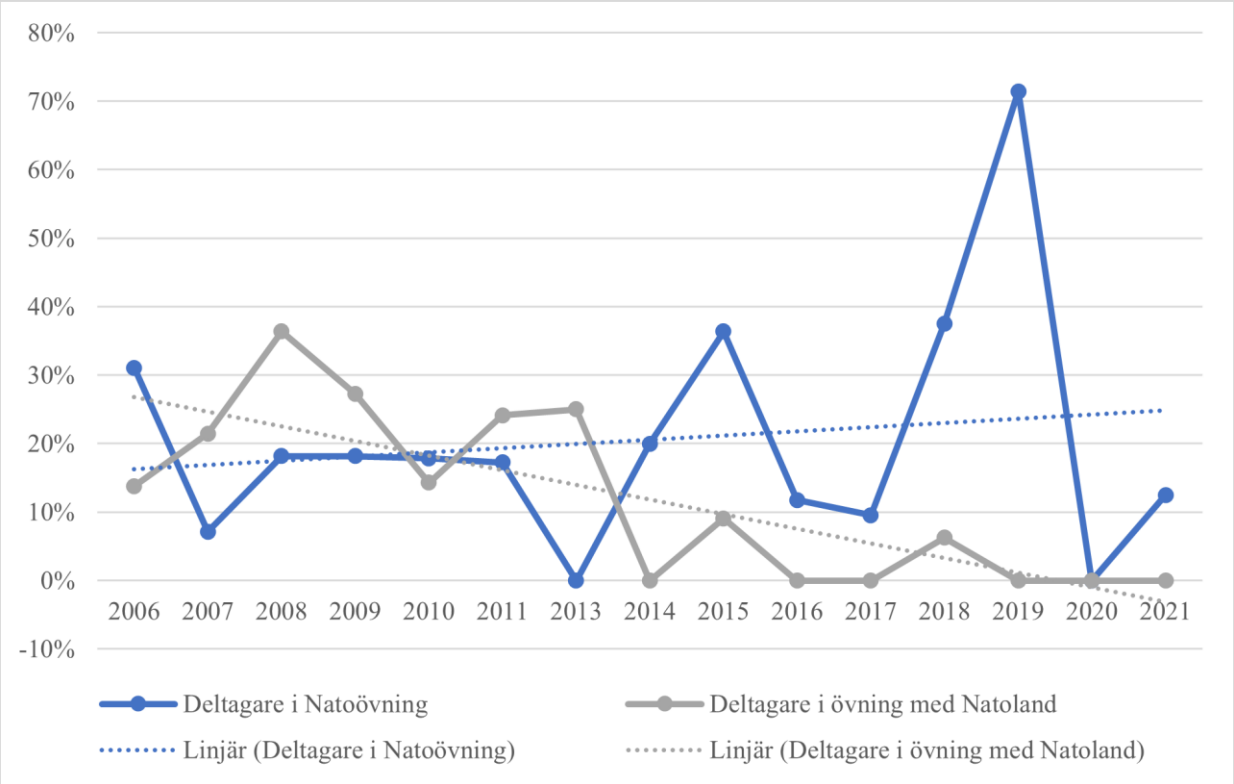

Kommentar: Övningar i vilka Sverige medverkat kategoriserats som: Deltagare, Sverige är endast inbjuden att delta i övningen. Andelen övningar med Nato -styrkor och/eller ledningsstruktur respektive Natoländer, endast Natoländer (inklusive Finland). Underlaget för figuren är hämtat från Försvarmskatens årsredovisningar för åren 2006–2021.

Deltagande i Natoövningar har varierat mellan 0% och 71% av den svenska medverkan i internationella försvarövningar. Andelen deltagande i övningar med Natoländer varierar mellan 0% och 36%, under sex år har andelen varit noll. Det är en positiv trend för deltagande i Natoövningar under perioden 2006–2021, och en negativ trend för deltagandet i övningar med Natoländer.

Sverige har under den postneutrala-eran ökat sitt deltagande i Natoövningar och minskat andelen övningar de deltar i tillsammans med Natoländer. Förändringen skedde framför allt i och med värdlandsavtalet 2014. Utvecklingen tyder på att Sverige har inkluderats i Natos övningsverksamhet efter avtalet. Den stora minskningen av deltagande i Natoländers övningar skulle också kunna bero på att samarbetet med individuella Natoländer har fördjupats och de i

stället samövar. Samövningsgraden med Nato är låg och bidrar inte till resultatet då Sverige endast samövat med Nato fyra gånger totalt mellan 2006–2021.

Figur 3: Samövningar med Natoländer

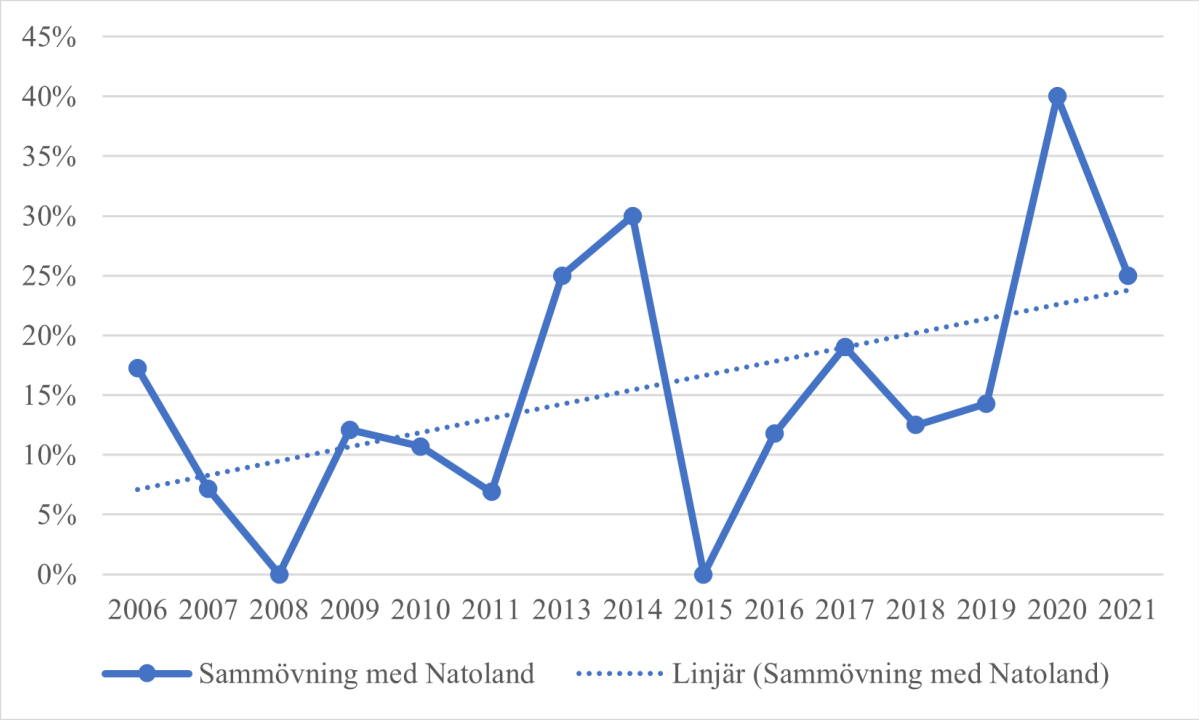

Kommentar: Övningar där Sverige samövat med endast Natoländer (inklusive Finland) utanför en Natoövning. Sverige och partnern arbetar tillsammans för att planera och genomföra övningen mot ett gemensamt hot.
Underlaget för figuren är hämtat från Försvarmskatens årsredovisningar för åren 2006–2021.

Andelen samövningar med Natoländer varierar mellan 0% och 40%. Det finns en positiv trend under perioden. Den positiva utvecklingen avbröts 2014, men har efter dess återhämtat sig. Resultatet kan tyda på att samarbetet med individuella Natoländer fördjupas parallellt med att Sverige inkluderats i Natoövningar. Nedgången 2014 skulle kunna förklaras av att stort fokus lades på att inkludera Sverige i Natos strukturer och att samövningen med individuella Natoländer fick stå tillbaka.

Sammanfattningsvis deltar Sverige i allt fler Natoövningar. Ökningen tog framför allt fart efter värdlandsavtalet 2014. Den ökade samövningsgraden med Natoländer visar att det

svenska samarbetet med Natoländer har fördjupats. Sverige har varit värdland för Natoövningar tre gånger under den postneutrala-eran i vilka Natoförband tränar upp sin förmåga att försvara det svenska territoriet. Det här stärker indikationen på en socialisering eftersom Sverige inte bara vill delta i Natoövningar utan dessutom låta Nato öva upp sin förmåga att försvara Sverige

Utvecklingen för Sveriges medverkan i övningar med Natoländer, som till en början framför allt var som deltagare, övergick senare till att störstadels vara samövningar, indikera att Sverige efterhand också kan komma att samöva i högre utsträckning med Nato, alltefter som samarbete fördjupas, troligtvis efter medlemsansökan godkänts.

6.2 Internationella besök

Den här delen ämnar besvara frågeställningen: *På vilket sätt har den svenska statsministerns, statschefens och försvarsministerns besöksmönster till Natoländer förändrats under den postneutrala-eran?* Frågan kommer undersökas först genom en analys av antalet besök till Natoländer. Vilken följs av en kartläggning av hur besöken till de Natoländer som inte är EU-medlemmar har förändrats och en separat analys för Försvarsministerns besök. Avslutningsvis följer en sammanfattning av kartläggningen av det svenska besöksmönstret.

Tabell 3: Sveriges internationella besök 2003-2009

Årtal	**03**	**04**	**05**	**06**	**07**	**08**	**09**
Totala antalet besök	30	35	11	22	21	18	23
Besök till Natoland	22	16	4	13	14	9	15

Kommentar: Antal internationella besök statsministern och statschefen gjort åren 2003–2009, samt hur många som var i ett Natoland. Data finns inte för försvarsministerns besök. Underlaget för tabellen är hämtat från: Kungahuset (2022) redovisning av internationella besök och data från Regeringskansliet.

Åren 2003–2009 varierar antalet besök mellan elva och 35. Antalet besök till Natoländer varierar mellan fyra och 22. De är generellt färre besök under den här perioden då endast statsministers och statschefens besök ingår i datamängden.

Tabell 4: Sveriges internationella besök 2010–2021

Årtal	**10**	**11**	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**20**	**21**
Totala antalet besök	13	26	34	35	42	55	56	52	31	34	11	22
Besök i Natoland	6	16	16	16	22	28	29	24	20	16	5	7

Kommentar: Antal internationella besök stadsministern, statschefen och försvarsministern gjort åren 2010–2021, samt hur många som gått till ett Natoland.
Underlaget för tabellen är hämtat från: Kungahuset (2022) redovisning av internationella besök samt data från Regeringskansliet och Försvarsdepartementet.

Mellan 2010–2021, varierar antalet besök mellan elva och 56. Besök till Natoländer varierade mellan fem och 28. För att det ska vara möjligt att jämföra data från de två perioderna 2003–2009 och 2010–2021 kommer andelen besök i Natoländer presenteras nedan.

Figur 4: Andelen besök i Natoländer

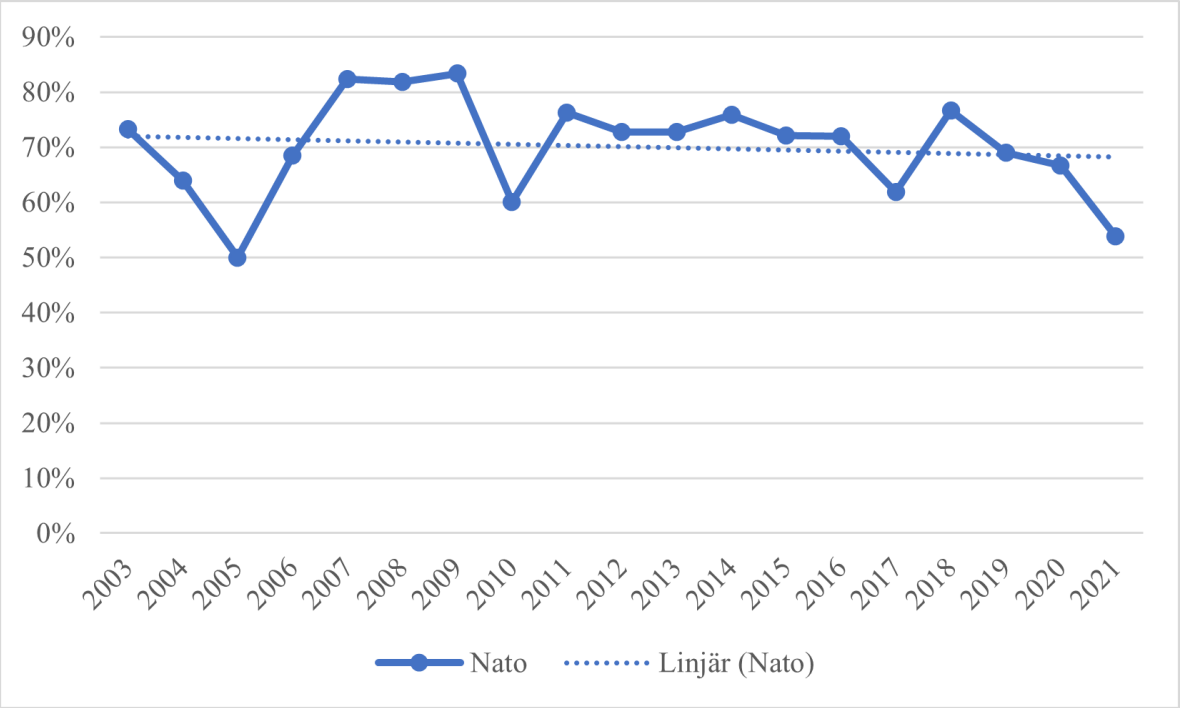

Kommentar: Andelen besök genomförda av statsministern, försvarsminister eller statschefen till ett Natoland, åren 2003–2021. Från 2010 är försvarsministerns besök inkluderade. Underlaget för figuren är hämtat från: Kungahuset (2022) redovisning av internationella besök samt data från Regeringskansliet och Försvarsdepartementet.

Kartläggningen visar att andelen besök i Natoländer varierar mellan 50% och 82% av de totala besöken. Trenden för perioden 2003–2021 är stabil. Trenden kvarstå när bara 2010–2021 undersöks. Det visar att besök i Natoländer inte har genomgått någon större förändring.

För att säkerställa att utvecklingen inte är en effekt av EU-samarbetet, delar jag upp besök i Natoländerna i två grupper: (1) länder som bara är Natomedlemmar, (2) länder som är både EU- och Nato-medlemmar. Det finns en risk att besök till den andra gruppen i huvudsakligen syftar till att avhandla EU-frågor. Besök i länder som bara är Natomedlemmar förväntar jag mig i större utsträckning syftar till att avhandla Natofrågor. Om Sverige besöker länder som bara är Natomedlemmar i större utsträckning, kan det visa på att Sveriges intresse för en god relation med dessa länder.

Figur 5: Andelen besök i Natoländer, utifrån EUmedlemmsakp

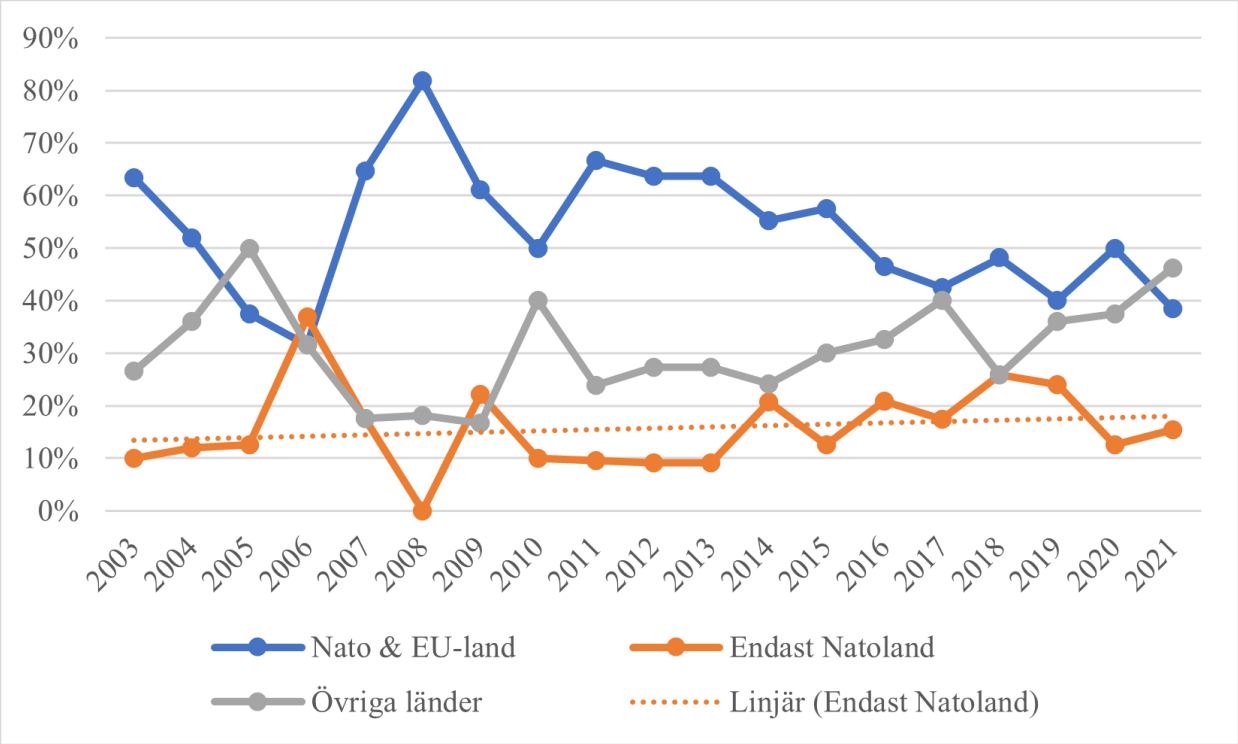

Kommentar: Andelen besök i Natoländer separat redovisade för de som är: (1) bara Natomedlemmar, (2) EU- och Nato-medlemmar och (3) övriga stater. Trendlinje för utveckling av besöken till länder som bara är Natomedlemmar. Försvarsministerns besök inkluderas från år 2010 och framåt.
Underlaget för tabellen är hämtat från: Kungahuset (2022) redovisning av internationella besök samt data från Regeringskansliet och Försvarsdepartementet.

Besök till länder som är både EU- och Natomedlemmar utgör den största andelen som varierar mellan 32% och 82%, trenden är negativ. Andelen besök i övriga länder varierar mellan 17% och 50%, trenden är svagt positiv Andelen besök i länder som bara är Natomedlemmar ökar under perioden men har en relativt liten andel av de totala antalet besök. Andelen varierar mellan 0% och 37%. 2014 sker en ökning av de besöken. Efter år 2014 utgör besöken till länder som bara är Natomedlemmar minst 13%. Det här är en indikation på att det i samband med värdlandsavtalet 2014 blev viktigare att besöka Natoländer som inte är EU-medlemmar, vilket också pekar på en socialisering med de länder som bara är Natomedlemmar.

Försvarsministerns roll i försvars- och säkerhetspolitiska frågor är central, det är därför relevant att undersöka hur försvarsministers besök i Natoländer har förändrats.

Figur 6: Försvarsministerns besök i Natoland

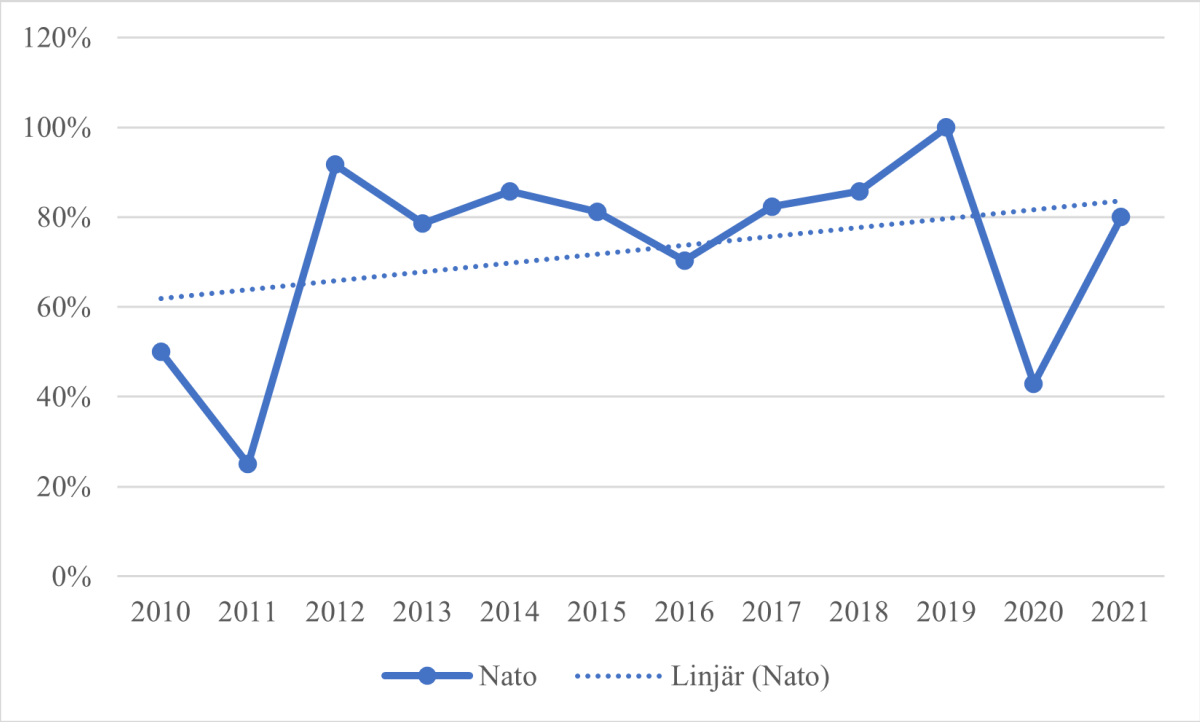

Kommentar: Andelen av försvarsministern besök som gick till Natoländer åren 2010–2021, inklusive en trendlinje.
Underlaget för tabellen är hämtat från: Försvarsdepartementet.

Andelen av försvarsministerns besök till Natoländer har varierat mellan 25% och 100%. Trenden är positiv, allt fler av försvarsministerns besök är i ett Natoland. Andelen ökar kraftigt 2012, och fortsätter på en hög, och relativt stabil nivå, fram till 2019. Detta tyder på en socialisering med Natoländerna.

Sammanfattningsvis ökar andelen besök försvarsministern gör i Natoländer generellt mellan åren 2010–2021, vilket är av vikt med tanke på försvarsministerns centralitet för förvars- och säkerhetspolitiken. Andelen besök till Natoländer för alla företrädare ökar inte mellan 2003–2021. Men analysen för besöksmönstret till Natoländer som inte är EU-medlemmar visar att de besöken utgör en allt större andel. Det tyder på ett närmande till Nato eftersom besöken i länder som bara är Natomedlemmar ger en indikation på att svenska företrädare i högre grad

är intresserade av en god relation med Natomedlemmar. Sammanlagt visar datan för besöksmönster att Sverige har närmat sig Nato.

6.3 Vapenexport

Den tredje delen ämnar besvara frågeställningen: *På vilket sätt har försäljningen av vapen till Nato förändrats under den postneutrala-eran?* För att besvara frågeställningen kommer först den övergripande vapenexporten från Sverige redovisas. Följt av en redovisning av exporten indelad två grupper: (1) krigsmateriel för strid och (2) övrig krigsmateriel. Avslutningsvis kommer en sammanfattning av resultatet presenteras.

Tabell 5: Svensk vapenexport

Årtal	**03**	**04**	**05**	**06**	**07**	**08**	**09**	**10**	**11**
Totala vapen-export	6276	7705	8459	9431	15 655	12 655	13 263	13 616	13 564
Vapenexport till Natoländer	2513	2547	4071	4744	5108	7883	6749	7000	3624

Årtal	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**20**	**21**
Totala vapen-export	9417	11 911	7772	7449	10 894	11 121	10 892	15 999	16 237	19 791
Vapenexport till Natoländer	3145	4944	4894	4873	5773	4361	5816	6549	7362	8018

Kommentar: Den totala svenska vapenexporten i miljoner svenskakronor och storleken på exporten till Natoländer, åren 2003–2021.

Underlaget för tabellen är hämtat från: Regeringens skrivelser om strategisk exportkontroll, åren 2003–2021.

Vapenexporten från Sverige varierar mellan 6 276 MSEK och 19 791 MSEK, åren 2003–2021. Vapenexporten till Natoländer varierar mellan 3 145 MSEK och 8 018 MSEK. Det är relevant att studera vilken andel exporten till Natoländer utgör för att kunna säga någonting mer övergripande om förändringen.

Figur 7: Svensk vapenexport till Natoländer

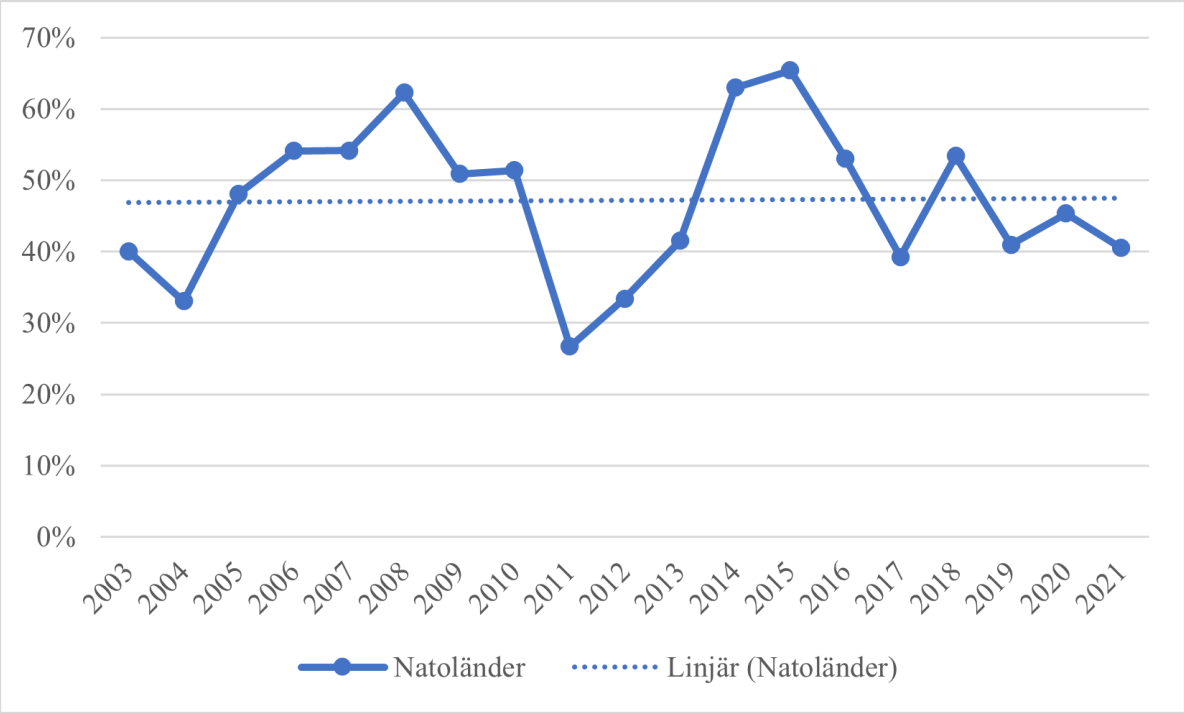

Kommentar: andelen av den svenska vapenexporten som exporteras till Natoländer, åren 2003–2021.
Underlaget för tabellen är hämtat från: Regeringens skrivelser om strategisk exportkontroll, för åren 2003–2021

Andelen av den svenska vapenexporten till Natoländer har varierat mellan 27% och 65%, trenden för perioden är relativt stabil på strax under 50%, mellan åren 2003–2021. Det finns två tydliga uppgångar, en med sin topp 2008 och en andra topp 2015.

Uppgången i samband med 2014 tyder dock inte ett närmade till Nato, uppgången beror till största del på att vapenexporten andra länder sjunker kraftigt, vilket ökar Natos andel (se tabell 5). Exporten till Natoländer ökar, i MSEK, generellt sett under perioden 2003–2021, med en kraftigare nedgång mellan 2008–2012. Den minskande andelen mellan 2015–2021 beror inte på att vapenexporten till Nato minskar, utan på att exporten till övriga länder ökar

mycket kraftigt. Det är framför allt exporten till Saudiarabien, Förenade Arabemiraten och Brasilien som kraftigt ökat vilket minskat Natos andel av den totala vapenexporten. Resultatet tyder inte en socialisering med Nato.

För att undersöka huruvida den minskande trenden återfinns i mer detaljerade kategorier har jag använt de två kategorier ISP använder: (1) Krigsmateriel för strid och (2) övrig krigsmateriel. Krigsmateriel för strid är politiskt känsligare, det är bland annat vapen, vapensystem och ammunition. Övrig krigsmateriel är bland annat sjukvårdsutrustning och fordon för militär verksamhet. Genom att separera de två kategorierna kan jag kartlägga hur exporten till Natoländer varierat i kategorierna.

Figur 8: Export av övrig krigsmateriel till Natoländer

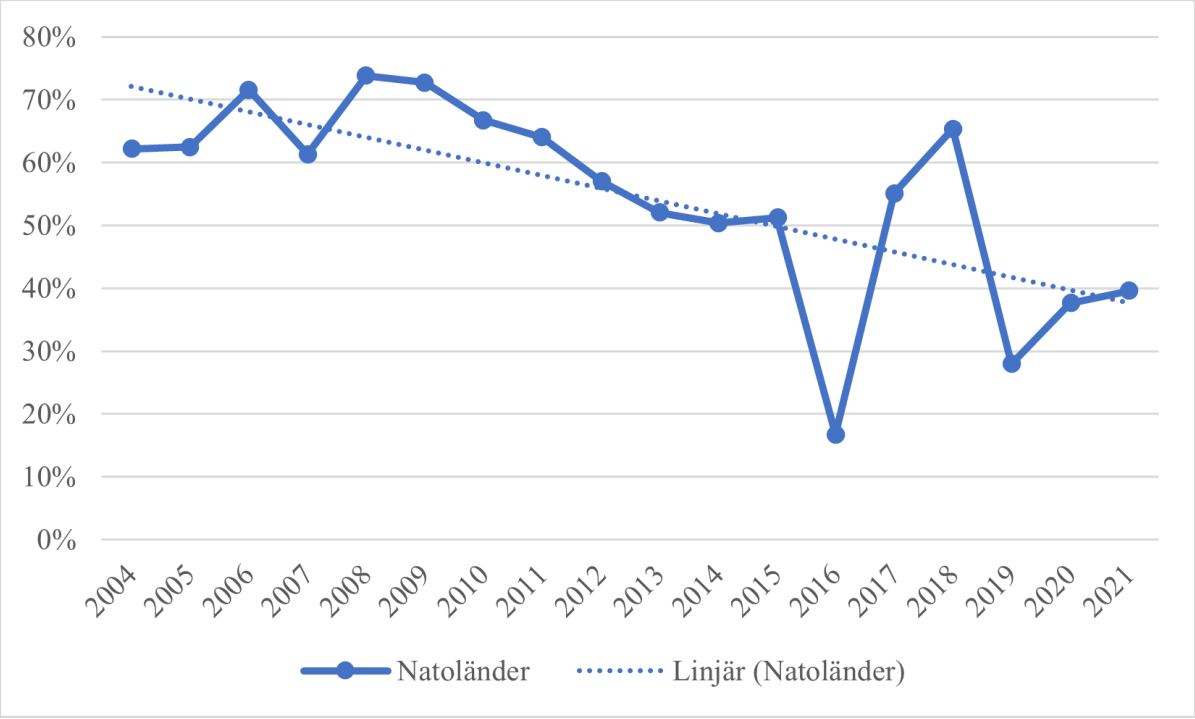

Kommentar: andelen övrig krigsmateriel, tillexempel sjukvårdsutrustning och fordon, som exporterats till Natoländer under perioden 2004–2021. Data för år 2003 saknas. Underlaget för tabellen är hämtat från: Regeringens skrivelser om strategisk exportkontroll för åren 2004–2021.

Resultatet visar att andelen övrig krigsmateriel som exporteras till Nato varierat mellan 17% och 64%, den minskar kraftig mellan 2004–2021. Den stora ökningen av export till övriga länder var framför allt en ökning av övrig krigsmateriel.

Figur 9: Export av krigsmateriel för strid till Natoländer

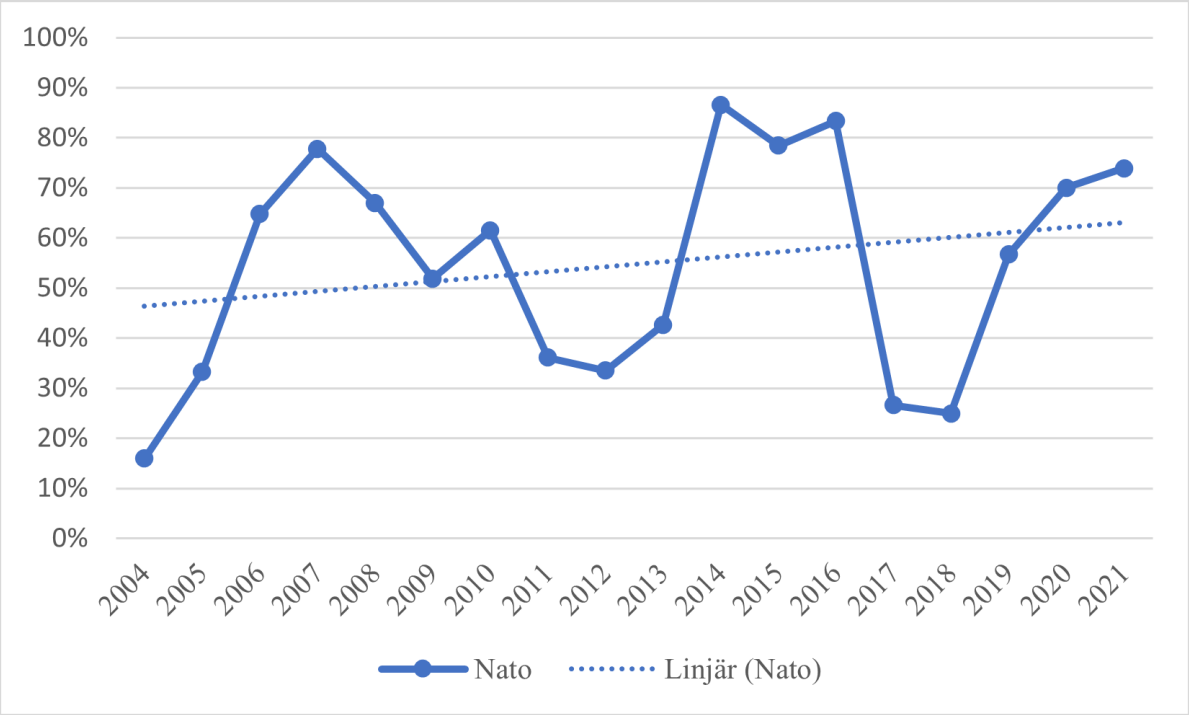

Kommentar: andelen krigsmateriel för strid, vilket inkluderar vapen och ammunition som exporteras till Natoländer under perioden 2004–2010. Data för år 2003 saknas.
Underlaget för tabellen är hämtat från: Regeringens skrivelser om strategisk exportkontroll för åren 2003–2021.

Exporten av krigsmateriel för strid varierar mellan 16% och 83% till Natoländer under perioden 2004–2021. Den övergripande trenden för perioden är svagt positiv och pekar på att en växande del av exporten av krigsmateriel för strid exporteras till Natoländer. Med tanke på den tydligt negativa trenden i figur 8 är det intressant att trenden i figur 9 är positiv. Uppgången för krigsmateriel för strid skulle kunna vara viktig vid en socialisering med Nato. Sverige vill gynna sin säkerhet och exporterar därför en allt större andel av det känsliga materialet till sina närmaste samarbetspartners. Resultatet i sig är dock inte tillräckligt för att beskriva en socialisering med Nato.

Sammanfattningsvis ger kartläggningen av den svenska vapenexporten mellan 2003–2021 ingen indikation på en socialisering med Nato. Snarare tyder det på att Sverige under den postneutrala-eran blivit mer benägna att exportera till andra mottagarländer, även om den trenden framför allt syns för kategorin övrig krigsmateriel. Anledningen till förändringarna

skulle kunna vara att det finns andra intressen, än försvars- och säkerhetspolitiska, som formar beslutet om vem som får tillgång till den svenska vapenexporten. Sverige har ökat sin faktiska export till Nato vilket å andra sidan inte visar på att landet vänt sig från Nato.

7. Avslutande diskussion & slutsats

Uppsatsen ämnar kartlägga en svensk socialisering med Nato mellan de att formella avtal sluts. Sverige förflyttar sig under den postneutrala-eran mellan två säkerhetspolitiska strategier: från att gömma sig till att söka skydd (Bjereld & Möller 2010; 2015). Utifrån teorin om maktpolers inflytande över små staters utrikespolitik under ett närmande (Brommesson. 2010 Mouritzen & Wivel) bör Sverige vara villiga att anpassa sig efter Natos normvärld, när Sverige formellt närmar sig Nato och slutligen ansöker om medlemskap 2022. Landet befinner sig i det läge där en maktpol har som störst inflytande över utrikespolitik (Mouritzen och Wivel).

Kartläggningen av Sveriges medverkan i internationella försvarsövningar visar att samarbetet med individuella Natoländer har fördjupats, och att Sverige efter 2014 inkluderats i Natoövningar i en högre utsträckning. Mellan år 2003–2013 deltog Sverige i hög utsträckning i övningar med endast Natoländer, som deltagare bjöds Sverige in till övningen och var inte ansvariga för utformningen eller genomförandet. Efter 2014 minskade den här övningsverksamheten till fördel för två andra: (1) Sverige deltog i allt högre grad i Natoövningar. (2) Andelen samövningar med Natoländer ökade. Alltså övningar i vilka Sverige tillsammans med Natoländer, planerade och genomförde samövningar för att öva upp en gemensam förmåga. Sveriges samarbete med Natoländer fördjupades efter värdlandsavtalet med Nato 2014, vilket indikerar att Sveriges relation med Nato kan följa ett liknande mönster. Från 2014 bjuds Sverige in att delta i Natoövningar och efter landet blivit medlem förändras samarbetet och Sverige samövar i allt högre utsträckning med Nato.

Sverige har under den postneutrala-eran tillåtit Nato att arrangera övningar på svenskt territorium vilket visar att Sverige är intresserade av att Nato har en god förmåga att försvara det svenska territoriet. Kartläggningen över Sveriges militära samövningar visar att det finns en socialisering mellan Sverige och Nato.

Kartläggningen av det svenska besöksmönstret visar att ett närmande till Nato har skett, speciellt vad gäller försvarsministerns besök. Andelen besök försvarsministern gör i Natoländer ökar mellan åren 2010–2021, en trend som inte återfinns när statsministerns och statschefens besök inkluderas i datamängden. Andelen besök i Natoländer som inte är EU-medlemmar ökar dock bland alla företrädare. Vilket visar på att det finns ett intresse bland svenska företrädare att besöka och skapa goda relationer med Natoländer. Utvecklingen visar på en socialisering. Ett närmande skedde framför allt efter värdlandsavtalet 2014.

Slutligen visar kartläggningen av svensk vapenexport inte på en socialiseringstrend, men den visar inte heller på en försämring i relationen med Nato. Exporten till Natoländer stiger under perioden 2003–2021, lika så ökar exporten till övriga länder, dock än mer och tar därmed en allt större andel av försäljningen. Ökningen sker framför allt i försäljningen av övrig krigsmateriel, som är mindre politiskt känslig. Natos andel av krigsmateriel för strid stiger svagt. Noterbart är dock att ingen effekt av värdlandsavtalet 2014 syns i kartläggningen.

Beskrivningen av det svenska närmandet till Nato mellan de formella avtalen är inte entydigt, resultaten för militära samövningar och besöksmönster pekar mot att en socialiseringsprocess pågått. Vapenexporten talar inte emot en socialisering men stödjer den heller inte. Det finns svagheter i studien som framför allt handlar om det material som samlats in för perioden 2003–2010. Om alla data hade varit tillgänglig på ett likvärdigt sätt, hade resultatet blivit mer tillförlitligt. Exempelvis kunde försvarsministers besök innan år 2010 inte inkluderas, det är därför svårt att säga hur stor ökning som faktiskt sker 2012.

År 2014 signerade Sverige och Nato värdlandsavtalet vilket var det närmsta samarbetet som läder utanför Nato har signerat med Nato (Bjereld & Möller 2010; 2015; Michel 2011; Wieslander 2019) Kartläggningen visar att det hade en stor effekt på socialiseringen med Nato. Besök till Natoländer utanför EU-samarbetet ökade, likaså fördjupades samarbetet kring försvarsövningar med Natoländer och Sverige inkluderades i Natoövningar. Utveckling tyder på att det var främst i och med värdlandsavtalet som Sveriges socialisering med Nato accelererade, och att Sverige först fördjupade sina samarbeten med individuella medlemmar för att sedan inkluderas i maktpolens verksamhet.

Enligt teorin om staters socialisering och anpassling till maktpoler är det i positionen som en nära samarbetspartner och aspirerande medlem, som den nationella autonomin är som lägst.

Vilket i Sveriges fall betyder att landet i slutet av den postneutrala-eran har som allra lägst autonomi över sin utrikespolitik (Alderson 2001; Brommesson 2010; Mouritzen & Wivel 2005). Enligt min analys finns det en spänning mellan den svenska försvars- och säkerhetspolitiken och utrikespolitiken. De aspekter i kartläggningen som fräst är försvars- och säkerhetspolitiska, militära samövningar och försvarsministerns besök, visar på ett tydligt närmande till Nato. De delar som däremot styrs mer av utrikespolitiska intressen så som statsministers och statschefens besök och vapenexporten, som har en politisk styrning, indikerar inte på ett närmande till Nato. Det finns fortfarande en vilja hos politiska aktörer i Sverige att driva en autonom utrikespolitik, som Sverige, till exempel gjorde under Palmes regering (Bjereld 2017; Mouritzen & Wivel 2005, s. 94–102). Sveriges vilja att ha en stark roll i FN är ett exempel på en autonom utrikespolitik under den postneutrala-eran (Ekengren 2017). Kartläggningen visar att den svenska försvars och säkerhetspolitiken har socialiserats, men inte den svenska utrikespolitiken. Enligt Alderson (2001), Brommeson (2010) och Mouritzen och Wivel (2005) ökar satens handlingsutrymme så snart landets medlemsansökan ratificerats. Vilket borde betyda att Sverige är nära den punkt där de når en lästa nivå av autonomi jämte Nato, förutsatt att medlemsansökan till Nato ratificeras relativt snart.

Det svenska fallet ger en något mer komplicerad bild av i vilken utsträckning det sker en socialisering i relation till formella närmanden. Kartläggningen har visat att de största förändringarna skedde efter värdlandsavtalet 2014. Avtalet har varit viktigt för närmandet, men uppsatsen kan bara påvisa en sådan förändring i försvars och säkerhetspolitiken. Kartläggningen har inte visat att närmandet har samma effekt på utrikespolitiken i stort.

Vidare forskning bör intressera sig för den eventuella distinktionen mellan försvars- och säkerhetspolitik och utrikespolitik i ett närmande till Nato. Att förklara varför Sveriges utrikespolitik inte har påverkats i samma utsträckning som försvars- och säkerhetspolitiken, kan ge ytterligare förståelse för vilket handlingsutrymme små stater har och hur de använder det.

Ett annat intressant spår att fortsätta studera är att fördjupat studera internationella försvarsövningar, genom att förklara på vilket sätt det svenska samarbetet med Natoländer fördjupas efter 2014 när de börjar samöva. Tar övningarna nya former eller övar man på ett likande sätt men andra syften? Vilka typer av förmågor är det som övningarna ämnar

utveckla? En sådan förståelse skulle hjälpa oss förstå mer om hur samarbetet ser ut och hur nära samarbetet med individuella Natomedlemmar är.

Referenslista

Alderson, K. (2001). “Making sense of state socialization”. I *Review of International Studies*, 27(3), 415-433. doi:10.1017/S0260210501004156

Atkinson, C. (2006). “Constructivist Implications of Material Power: Military Engagement and the Socialization of States, 1972–2000”, *International Studies Quarterly*, Volume 50, Issue 3, September 2006, Pages 509–537

Bailes, A. J., Thayer, B. A., & Thorhallsson, B. (2016). “Alliance theory and alliance ‘Shelter’: the complexities of small state alliance behaviour”. *Third World Thematics: A TWQ Journal*, 1(1), 9-26.

Baldacchino, G. & Wivel, A. (2020). “Small states: concepts and theories”. I *Handbook on the politics of small states* (pp. 2-19). Edward Elgar Publishing.

Bengtsson, R. (2017). ”Sverige i den globala ekonomin”. Kapitel 7 i *Sverige i världen,* 3:e upplagan av Brommesson & Ekengren 2017. Gleerups.

Bjereld, U. (2017). ”Svensk utrikespolitik i ett historiskt perspektiv”. Kapitel 3 i *Sverige i världen* 3:e upplagan av Brommesson & Ekengren 2017. Gleerups.

Bjereld, U & Möller, U. (2010). From Nordic neutrals to post-neutral Europeans: Differences. I Finnish and Swedish policy transformation. *Cooperation and conflict*, *45*(4), 363-386.

Bjereld, U. & Möller, U. (2015). “Swedish Foreign Policy: The Policy of Neutrality and Beyond”. I *The Oxford handbook of Swedish politics* (pp. 433-446). Oxford University Press.

Brommesson, D. (2010). “Normative Europeanization: The case of Swedish foreign policy reorientation”. I *Cooperation and Conflict*, *45*(2), 224-244.

Brommesson, D. (2016). “The Europization of Swedish Foreign Policy and Beyond: On Multiple Roles in Swedish Post-Cold-War Foreign Policy”. I *The Oxford handbook of Swedish politics* (pp.529-543). Oxford University Press.

Brommesson, D (2017). ”Sverige och EU”. Kapitel 9 i *Sverige i världen* 3:e upplagan av Brommesson & Ekengren 2017. Gleerups.

Brommesson, D & Ekengren, A-M. (2017). ”Utrikespolitiskt beslutfattande”. Kapitel 2 i *Sverige i världen* 3:e upplagan av Brommesson & Ekengren 2017. Gleerups.

Ekengren, A-M. (2017). “Sverige och FN”. Kapitel 10 i *Sverige i världen* 3:e upplagan av Brommesson & Ekengren 2017. Gleerups.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A., & Wängnerud, L. (2017). “Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad” (Femte upplagan ed.). Nordstedts juridik.

Försvarsmakten. (2007). ”Försvarsmaktens årsredovisning 2006”. (Följande länk leder till alla rapporter från Försvarsmakten: https://www.forsvarsmakten.se/sv/om-forsvarsmakten/dokument/arsredovisningar/)

Försvarsmakten. (2008). ”Försvarsmaktens årsredovisning 2007”.

Försvarsmakten. (2009). ”Försvarsmaktens årsredovisning 2008”.

Försvarsmakten. (2010). ”Försvarsmaktens årsredovisning 2009”.

Försvarsmakten. (2011). ”Försvarsmaktens och våra krigsförband verkar, syns och respekteras i Sverige och utomlands. Försvarsmaktens årsredovisning 2010”.

Försvarsmakten. (2012). ”Försvarsmaktens årsredovisning 2011”.

Försvarsmakten. (2014). ”Försvarsmaktens årsredovisning 2013”.

Försvarsmakten. (2015). ”Försvarsmaktens årsredovisning 2014”.

Försvarsmakten. (2016). ”Försvarsmaktens årsredovisning 2015”.

Försvarsmakten. (2017). ”Vi försvarar Sverige, landets intressen, vår frihet och rätt att leva som vi själva väljer. Försvarsmaktens årsredovisning 2016”.

Försvarsmakten. (2018). ”Ett starkare försvar – möter varje hot, klarar varje utmaning, Försvarsmaktens årsredovisning 2017”.

Försvarsmakten. (2019). ”Vi försvarar Sverige och landets intressen, vår frihet och rätt att leva som vi själva väljer, Försvarsmaktens årsredovisning 2018”.

Försvarsmakten. (2020). ”Militärt försvar i tillväxt, Försvarsmaktens årsredovisning 2019”.

Försvarsmakten. (2021). ”Vi låter Sverige vara ifred, Försvarsmaktens årsredovisning 2020”.

Försvarsmakten. (2022). ”Ett aktivt försvar i en osäker tid, Försvarsmaktens årsredovisning 2021”.

Frazier, D.J. & Hutto. J.W. (2017). “The socialization of military power: security cooperation and doctrine development through multinational military exercises”. *Defence Studies*, 17:4, 379-397, DOI: 10.1080/14702436.2017.1377050

Heier, T. (2018). “Avoiding War: How Should Northern Europe Respond to the US-Russian Rivalry?”. *Arctic Review*, 9, 267–286.

Kodila-Tedika, O., & Khalifa, S. (2021). ”Official Visits and Democracy”. I *International Economic Journal*, 35(4), 434-468.

Kungahuset. (2022). Statsbesök och officiella besök. Hämtad: 2022.11.24. https://www.kungahuset.se/sveriges-monarki/statsbesok-och-officiella-besok#h-Ovrigautlandsbesok

Matz, J. (2022). “Arms exports and intelligence: the case of Sweden”. I *Intelligence and National Security*, 1-22.

Michel, L. G. (2011). “Finland, Sweden, and NATO: From" Virtual" to Formal Allies?”. *National Defense Univ Washington DC institute for National Strategic Studies*.

Mouritzen, H, & Wivel, A. (2005). “The geopolitics of Euro-Atlantic integration”: London ; New York: Routledge (Europe and the nation state ; 9)

Nato 2022. Member countries. Hämtad: 2022.10.25. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm

Nitsch, V. (2007). “State visits and international trade”. I *World Economy*, *30*(12), 1797-1816.

Regeringens skrivelse 2003/04:114. ”Strategisk exportkontroll 2003”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2004/03/skr-2003041141/

Regeringens skrivelse 2004/05:114. ”Strategisk exportkontroll”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2005/03/skr.-200405114/

Regeringen skrivelse 2005/06:114. ”Strategisk exportkontroll 2005 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2006/03/skr.-200506114/

Regeringens skrivelse 2006/07:114. ”Strategisk exportkontroll 2006 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2007/03/skr1.-200607114/

Regeringens skrivelse 2007/08:114. ”Strategisk exportkontroll 2007 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2008/03/200708114/

Regeringens skrivelse 2008/2009:114. ”Strategisk exportkontroll 2008 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2009/03/skr.-200809114/

Regeringens skrivelse 2009/10:114. ”Strategisk exportkontroll 2009 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2010/03/skr.-200910114/

Regeringens skrivelse 2010/11:114. ”Strategisk exportkontroll 2010 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2011/03/skr.-201011114/

Regeringens skrivelse 2011/12:114. ”Strategisk exportkontroll 2011 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2012/03/skr.-201112114/

Regeringens skrivelse 2012/13:114. ”Strategisk exportkontroll 2012 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2013/03/skr.-201213114/

Regeringens skrivelse 2013/14:114. ”Strategisk exportkontroll 2013 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2014/03/skr.-201314114/

Regeringens skrivelse 2014/15:114. ”Strategisk exportkontroll 2014 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2015/03/skr.-201415114/

Regeringens skrivelse 2015/16:114. ”Strategisk exportkontroll 2015 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2016/03/skr.-201516114/

Regeringens skrivelse 2016/17:114. ”Strategisk exportkontroll 2016 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2017/03/skr.-201617114/

Regeringens skrivelse 2017/18:114. ”Strategisk exportkontroll 2017 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2018/03/skr-201718114/

Regeringens skrivelse 2018/19:114. ”Strategisk exportkontroll 2018 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2019/04/regeringens-skrivelse--201819114--strategisk-exportkontroll-2018--krigsmateriel-och-produkter-med-dubbla-anvandningsomraden/

Regeringens skrivelse 2019/20:114. ”Strategisk exportkontroll 2019 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2020/04/skr.-201920114/

Regeringens skrivelse 2020/21:114. ”Strategisk exportkontroll 2020 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden”. Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2021/04/skr-202021114/#content

Regeringen skrivelse 2021/22:114. ”Strategisk exportkontroll 2021 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden" Tillgänglig: https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2022/04/strategisk-exportkontroll-2021/

Snyder, G.H. (1997). “Alliance politics”. I *Ithaca, N.Y.: Cornell University Press (Cornell studies in security affairs).*

Steinsson, S & Thorhallsson, B. (2017). “Small State Foreign Policy”. I *Oxford Research Encyclopedia of Politics*, pp. Oxford Research Encyclopedia of Politics.

Teorell, J., & Svensson, T. (2007). ”Att fråga och att svara: Samhällsvetenskaplig metod ”(1. uppl. ed.). Liber.

Thorhallsson, B. (2018). *Studying small states: A review.* I *Small states and territories journal, 1(1), 17-34.*

Wieslander, A. (2019). “What makes an ally? Sweden and Finland as NATO’s closest partners”. I *Journal of transatlantic studies*, 17(2), 194-222.

Wivel, A, 'The Grand Strategies of Small States”, in Balzacq, T & Krebs, R.R (eds), *The Oxford Handbook of Grand Strategy* (2021; online edn, Oxford Academic, 8 Sept. 2021).

Bilagor

Bilaga 1: Natos medlemmar

Land	År de anslöts
Albanien	2009
Belgien	1949
Bulgarien	2004
Danmark	1949
Estland	2004
Frankrike	1949
Grekland	1952
Island	1949
Italien	1949
Kanada	1949
Kroatien	2009
Lettland	2004
Litauen	2004
Luxemburg	2019
Montenegro	2017

Land	År de anslöt
Nederländerna	1949
Nord Makedonien	2020
Norge	1949
Polen	1999
Portugal	1949
Rumänien	2004
Slovakien	2004
Slovenien	2004
Spanien	1982
Storbritannien	1949
Tjeckien	1999
Turkiet	1949
Tyskland	1955
Ungern	1999
USA	1949

Källa: Nato (2022). Member countries. Hämtad: 2022.12.01

https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52044.htm

Bilaga 2: EU:s medlemmar

Land	År de anslöts
Belgien	1958
Bulgarien	2007
Cypern	2004
Danmark	1973
Estland	2004
Finland	1995
Frankrike	1958
Grekland	1981
Irland	1973
Italien	1958
Kroatien	2013
Lettland	2004
Litauen	2004

Land	År de anslöt
Luxemburg	1958
Malta	2004
Land	År de anslöt
Nederländerna	1958
Polen	2004
Portugal	1986
Rumänien	2007
Slovakien	2004
Slovenien	2004
Spanien	1986
Storbritannien	1973 (lämnade 2020)
Sverige	1995
Tjeckien	2004
Tyskland	1958
Ungern	2004
Österrike	1995

Källa: EU kommissionen. (2022). Landfakta. Hämtad 2022.12.01

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles_sv

Bilaga 3: Länder som signerat Natos Partership for Peace (PfP)

Land	År de anslöts
Albanien	2009
Armenien	1994
Azerbanjan	1994
Belarus	1995
Bosnien och Hercegovina	2006
Bulgarien	1994
Estland	1994
Finland	1994
Georgien	1994
Irland	1999
Kazakstan	1994
Kroatien	2000
Kyrgystan	1994
Lettland	1994
Litauen	1994
Malta	1995
Moldavien	1994

Land	År de anslöt
Montenegro	2006
Nord Makedonien	1995
Polen	1994
Rumänien	1994
Ryssland	1994
Serbien	2006
Slovakien	1994
Slovenien	1994
Sverige	1994
Schweiz	1996
Tadjikistan	2002
Tjeckien	1994
Turkmenistan	1994
Ukraina	1994
Ungern	1994
Uzbekistan	1994
Österrike	1995

Källa: Nato. (2022). Signatures of Partnership for Peace Framework Document. Hämtad 2022.12.01 https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_82584.htm